habebis hanc interim epistulam ut ΥΠΟΔΡΟΜΟΝ.
exspectabis orationem plenam onustamque exspectabis
diu neque enim leuiter & cursim ut dere tanta retrac
tanda est. VALE;

C. PLINIUS SABINO SUO SAL

Scribis mihi sabinam quaenos reliquit heredes mode
stum seruum suum nusquam liberum esse iussisse eidem
tamen sic adscribsisse legatum modesto quem liberu
esse iussi quaeris quidsentiam conuali cum perraro iuris
consulti inter omnes nec libertatem deberi quia nō
sit data nec legatum quia seruo suo dederit sed mihi
manifestus esse uidetur ideoque puto nobis quasi scrib
serit sabina faciendum quod ipsa scribsisse se credi
dit confido accessurum te sententiae meae cum religio
sissime soleas custodire defunctorum uoluntem quā
bonis heredibus male exisse prouere est moretur ergo
mlibertate sinemabus nobis fruatur legato quasi om
nia diligentissime caueret; cauit enim quicquid here
des bene elegit. VALE;

C. PLINIUS MINICIANO SUO SAL

Audistine ualerium licinianum insicilia profite
ri nondum te puto audisse est enim recens numen
posterius modo hic inter eloquentissimos causarum
actores habebatur nunc ego decidit ut exul desenuere

Florent. Laur. 47, 36, fol. 54r (Plinius, Briefe)

G. Vitelli / C. Paoli, Collezione fiorentina di facsimili paleografici greci e latini 2 (1897) & Tav. 39

più importanti sono decorate, salvo in un caso, con bianchi girari, disegnati con delicatezza e non colorati. Una di esse, a c. 66v, è zoomorfica e vi è rappresentato un drago. Dopo c. 82r sopravvivono schizzi in punta d'argento per numerose altre iniziali (per esempio alle cc. 145v, 153v, 157v); ma le iniziali, e anche le rubriche (anch'esse non completate a partire da questo punto) sono state, per lo più, aggiunte un po' più tardi, forse alla fine del XII secolo o agli inizi del XIII. Lo stile delle iniziali originali sembra vicino alle iniziali minori del manoscritto parigino Bibl. Nat. lat. 2508, contenente il *Commento al Salterio* di Oddone da Asti, scritto su due colonne e di dimensioni assai simili (mm. 312x212). L'origine di questo manoscritto è ora sicuramente assegnata al monastero di Farfa, situato a nord di Roma (cfr. SUPINO MARTINI 1987, tav. LXXI e pp. 265, 269; AVRIL-ZALUSKA 1980, tav. XVII e pp. 32-33, n. 57): questo codice appartenne al Petrarca.

Il manoscritto Edili 3 ha due aggiunte significative. Della seconda, uno stemma dipinto sul margine inferiore di c. 2r, tratteremo più avanti. La prima è un elenco dei libri del Vecchio Testamento, scritto sul recto del foglio di guardia, al principio del codice, da una mano trecentesca, in cui si fondono caratteristiche cancelleresche e semigotiche, un insieme che ricorda da vicino la mano del Petrarca, anche se non è stato possibile, finora, trovare un riscontro sicuro, per il tipo di scrittura molto individuale, fra i suoi codici identificati. Nel manoscritto ci sono molte annotazioni apparentemente della stessa mano, alcune delle quali sembrano avvicinarsi più sicuramente al Petrarca, sia nella scrittura, sia nella forma della nota. Per esempio, in una nota a c. 30r (epistola 67), l'annotatore adopera la tipica R capitale con segno di abbreviazione del Petrarca, che sta per "Respice", e a c. 34r (epistola 112) circonda una nota assai lunga, che fa riferimento ad Agostino, in un riquadro in forma di piramide invertita. Due volte (cc. 121v, 128r) segna "Tullius", e altre note contengono commenti tipici, per esempio: "Omnia fert aetas" (c. 29v); "Nota qualis debet esse episcopus" (c. 71r); "Nichil magister discitur" e "Necesse est habere unum principem plures socios" (c. 120r); "nota bene clerici sancti" (c. 120v); "nota bene totam epistolam quae dicit verius(?) pulcre quare nostra vita brevis est" (ep. 10, c. 121v). Inoltre, alcuni segni di richiamo marginali molto particolari a c. 29v possono essere confrontati con segni simili nel Cicerone del Petrarca (London, British Library, Harl. 4927, cc. 117v, 118r, 119r, ecc.). Al momento l'attribuzione al Petrarca di queste annotazioni resta incerta e da studiare, ma vale la pena sottolineare che il de Nolhac, per esempio, osservava: "...de saint Jérôme... Pétrarque possédait presque sûrement les *Lettres*..." (DE NOLHAC 1965, II, p. 206); e che le annotazioni, se del Petrarca, saranno da attribuire con ogni probabilità agli anni cinquanta del Trecento, intorno al 1353, quando il Petrarca dichiarava di interessarsi seriamente dei Padri della Chiesa (DE NOLHAC 1965, II, p. 190).

Lo stemma sormontato da un cappello cardinalizio dipinto nel Quattrocento a c. 2r – in oro con una fascia d'argento (bianco sul codice) portando una croce in azzurro e con cinque stelle in azzurro, disposte tre e due – è identificabile come quello di Antonio Casini, il cardinale di San Marcello (eletto nel maggio 1426, morto a Firenze nel febbraio 1439), ben conosciuto come benefattore di Santa Maria del Fiore (CIACONIUS, I, p. 1110). Per un caso fortunato, il dono di questo specifico ma-

Edili 3. c. 1v. part.

Florentz Laur. Aedil. 139

xpine. Et facto consilio cum ueritatis exē
plo cū beato pio epō incodē titulo sedim nor
mam antiquitatis manumisso celebratur
et indie seō paschē baptizati sunt ꝓmis
cui sexus numero nonaginta sex incodē
titulo. Et omiā dū consummatu fuisset
factus ē cepit conuentū incodē titulo
ut dieb⁹ ac noctib⁹ glā hymnorū non
cessaret incodē titulo. Et multitudo
ideredulitatē expaginis conuenirēt
qui et baptizabantur cū omi gaudio
equatē sciat scitis tua quia suggestio
facta ē antonino impō de xpianis. Qui
antoninus pissim augustus hoc ꝓcepit
sua auctoritate ut quicūq; xpin colere
fuerint sufficeret eis inhabitaculis suis
uiuere. Nulli [illegible] cōne cū ppło
sceli [illegible] conuenirent. neq;
[illegible] missi publicis
[illegible] nib⁹ suis habi
[illegible] laudatur abuniuersis
[illegible] filiar mās dicatus dō et uirgini
tate pio testimonio confirmatus: indomo
sua in titulo supradicto orationib⁹ et ui
gilus et ieiunus cū ppło dīnō et dnī
thu xpi et spūsci amore incessanter die
noctuq; in laudib⁹ et hymnis suffragantes
exultans nobiscū semp beatissim⁹ pius epūs
gli et sacrificia dño offerens ministra
bat concludente inse decimo et annis
duob⁹ uirgo dni potentiam uirginum
ad dnm. Cuius corpus nostrū cū ger
mana cū inuolutū cum omi diligentia
et honorab⁹ et habitum occulta in titulo
supradicto. Post dies uirginis octo nocte
decimū corpus et positum iuxta patrē
suum pudenteē in cimiterio priscille uia
salaria uenerabilis potentiane quarto
decimo kalendas iunias. Vbi exube
rant beneficia diuina orationib⁹ sentiun
tur usq; in hodiernū diem. Per eum
qui uiuit et regnat in secla seclorū. Ame

Incipit de sancto Zenobio

ZENOBIUS

FLORENTINE CIVITATIS indigena non solū carnis origine nobilis sed etiā mentis ingenuitate clarissimus extitit. A puerilib⁹ enim annis diuinos se famulatui mancipans ita litterarū stu dio sissim⁹ extitit ut quā ualidissim⁹ xpi miles ecclie futurus: in ipso quod am modo sui tirocinio demonstraret. Denique maturis moribus adornans adhuc aetatē ecclesiasticis deputatus officiis ignē ambulabat ut non dubitaret illū in fon dm dōy felicit ecclie ussurū. quinā diuinoy mandatoy tā celerrime decurrebat. Cūq; puertie sue decurso tpe puenisset ad in nos pubertatis ignouit sagacissim⁹ adole scens nemini sui corporis tendere desi deria. quos spūs ardor ꝓpetare cupiebat.

Sicut enim egregius intonat pdicator: caro concupiscit aduersus spm. spūs autē aduersus carnē. et hec sibi inuicē aduersantur. Vi deam igitur quid xpi miles [illegible] modi conflictū pagere [illegible] cum inhumanitatis studio [illegible] decurrisse. Tunsus ergo carnis suum medi sub iecit spūi: ut diuino [illegible] corporis sui non sibi cederet uictoriā. sed ad uersis prius partibus uitiis [illegible] ignis ꝓfanum uidebatur habi for tissime dicere possem. flama uno rde mo ueri nec cogitare quidem de uirgine. Nouerat enim uir diuinis a prime litteris eru ditus: pudicitie uirtutē ee ꝓcerteris am plectendā. qua dilapsa uirtutes reliquę fundit⁹ extorpantur. Sed qui nunc ignea ardor extingui. cui ligna pabula negat ad ministrantur. et tunc ueneriis timor salutis dī primit medicamine. cum diu per estibrabuntur. mortiferū

Laur.
Flor. V Acd. fl. 139

Florenz Laur. Mügell. de nem. XIII

PORTAT SUI URE DILECtionis amabilliми fratres auditu mentes accomodans · tua uirtutes et miracula comunis patris zenobii proposui xpo duce digerere · quatinus potius simplicium mentes ad prouectu spi · qua sapientu cor ad acumen ingenii ꝓuocem · Cum sit enim numerosa pplox caterua · que minus insudat philosophicis studiis · et rarissimos ee constet quibus cordi sit dialectica perscrutari supralitate · oportet utiq; nos qui plurimox salutu consulim · eis potius qui multas · qua paucissimis ꝓuidere · Eruditissimi ergo quibusq; supplico · quatin illius caritatis reminiscentes que sua non querere coprobatur · usitatis et quod ammodo simplicib; utente sermonib; me patienter audiant ut fraterne com probenter utilitatis amatores existere · Nulla uo sit cui qua dep cor ambiguta de miraculis sa uiri que hic st auctore dno describende · qm partim illa didicimus apersonis grauissimis · partim uero sic pomen tuscia hodieq; ruti lant · ut infideles hora claudere · et fideles ad laude xpi cogant qd amm reserare · Qualiter aute sanctissimis uirtutib; unice uiguerit · hinc maxime claret · qd semper existens felicit adherens diuinitati · uiua ut ita dicam miracula · per carne suam humanitus mortua demonstrat assidue · Argumentu igitur trahentes ab affectus · agnoscamus eu quondam uirtutibus floruisse · qui nunc incolo degens · aridi tatem nrarum mentium miraculorum suox ſcx fluus exhibitionib; irrigat · Effectu nanq; e qd ꝓcedens causa perficit · ut dies que solis ortus emittit

indicat eum cuncti modis caruisse · Duo quippe inter se contraria · sicut aiunt uni eidemq; subiecto simul in ee neque unt · Sed premii satis e itaq; fauente dno urta eius enarrare aggredior ·

EXPLICIT PROLOGUS ·

INCIPIT UITA SCI ZENOBII EPI ·

ZENOBIUS FLORENTINE CIUITATIS INDIgena · nonsolu carnis origine nobilis · sed eta mentis ingenuitate clarissimus extitit · Apud ilib; etiamnis diuino se famulatui mancipans · ita litterarum studiosissim eni tuerat · ut qua ualidissimus xpi miles ett futurus · inipso qd ammodo sui tirocinio demonstraret · Deniq; maturis moribus ad omans adhuc acerbam eta tulam de uirtutib; ad uirtutes insignia ambulabat · ut non dubitaret illu in sson dm doxy felicit ee usuru · qui uia diuinorum mandatoxy ta celerrime decurrebat · Cuq; puerite sue decurso tepore per uenisset ad annos pubertatis · agnouit sagacissim adolescens non illo sui corporis tendere desidera quo sps ardor properare cupiebat · Sicut eni egregius intonat pdicator · caro concupiscit ad uersus spm · sps aute ad uersus carne · et hec sibi inuicem aduersantur · Uideamus igitur qd xpi miles contra istuusmodi conflictu per egerit · ut agnoscamus eum inbui uite studio · non inuacuu decurrisse · Tantus ergo carne sua inedis subiecit spiritui · ut diuino iutus auxilio corpori suo non subiceretur · ut famulus · sed e diuerso princaparetur · ut dns · Castitatu dans igitur opera · cumiob in debilitatib; forussimo dicere po

Flor. Laur.

Magell. de Nem. XIII

Scriptorium Sto, Pl. 17 Florenz, Laur. Amiatino 3, fol. 1v Hraban. Maur., In Genesim

Monte Amiata (Gorman)

INXPI NOE INCIP PREFATIO

INCIPIT PREFATIO HRABANI CONFESSORIS AD FRE

bul fum epm DE LIBRO SUPER GENESIS.

EGEREN

ssimo atq scis
simo patri
frecbul pho di
dono epo hrab
banus peccator
in xpo salutē magnq
uirorq conamen an
tiquis fuit ut inuitē
scribendo sua puoca
rent studia atq
er excerent ingenu
Quod licet ex
exemplo mo
der no
tēpore agere decreuerit. Nemo mirandus in hoc
es q conuenienter [illegible] ad istud comman nonequi
sieris. Cum uidem atq inhabilem ad hoc offici
um dominus elegerit cui nec scientia eoper. nec elo
quentiq facultas uires tribuunt. Maxime cū inde
serto rurali ope magis instrauisse uideā pprius
manib querere. qūa ut bona facundia libros conde
re. Iniunctas enim mihi negotiū ultra uires meas
ut pentacheucū moy si placeat scōy patrū usq quaq
edisserui simul sensum litterę ac spūlis intellegentię
in uolumine digererem. & eaq ab aliis exposita
non inuenirem. pprio labore enudare curarem.
Uerumhare quanā mea possibilitatē excedunt. au
ctoritas nosta. cū in difficillimo loco conuicerans. ppter
eam gregis dominici. nec necessaria desint. tantā
temptare uisum. ut nec alioq ea placere. nec ppria
exeroguare liceat. Sed quia aliquam aliqd dene
gare non audeo. nec eā ne scirem inobediens ee
uelim. Arctus me huic operi manciput. ut quanā
uiderem aut sanis facerem uoluntati. Nonq mihi sed
gratis uoluisse considerans. fecerim sicut postulasti.

Ut scōy patrū libros in quib ne bar aliquid desen
tiatis legis expōsitū ee. quanā licuit plegi & sin
gula secm opa [illegible] tatē loci. quę mihi sanę esse
uidebantur inseruim. eoy nominib atq impugna
tionib notatis. Siquid uō grauius indigno mihi elu
cidare dignatae est. in loco necessario simul cū noa
agnominis mei inter posui. quatinus lector
que expatrū traditione habere & que exper
uitatem lucē sermone rustico tamen ordine sen
su catholico exposita inueniret. Uōs ff scissime
obnixe depco. ut opus q nimia postulatione
ame extorsistis. pia intōne relegas. diligen
ter examines. Et sic ubi correctione opus sit. fra
terno affectu hoc mihi imputare noletis. Ut
ea quę inuitus occupationib detēptus forsitan in
caute pauli. tua admonitione conuenias corrigere
studeam. ut & quisemina simul gaudeat & q meritē
fructuq partae congregent inuitā aeternam.
Legere go uetera libros & legis di intenatis medi
tator existe. docorisq sicut ubi iniunctaē mihi mi
sterium strenue page. Et primū ex libro geneseos.
prem uisibilium creationē. inuisibiliū mechanis
effectū. Ac de machina corporalis mundi mira
culi. spūalem exquire intellegentiā. Sicque de
inde ppatrū historicā generationē. scē ecclē mi
sticā edisce fecunditatē. Moraliq intellectu suf
ficienter instructus. ppriaq tharū de loco in lo
cum transmigrationē nīam in hoc mundo consi
dera peregrinationē. quib hereditas non inp
senti. sed in futura uita promittitur quā dei oy uide
bitur in sion. Decetero quoq obsecro ut cōmissum
tibi opus. ea mente accipias qua tibi directum est.
& tamdiu quā equā tuoy ualitatib ipsum acco
modes. Ne etenim si alicui de adfinitatib tuis habere
illud placuerit pstare ei deneges. Ut quia dilectio
nis affectus. ac nri laboris effectus. plurimoy studi
uoluntatis consulat utilitati. Quatinus magis q
expenso talento. lucri mercedem accipiamus. quā
ex eterno atq interna defosso damnū ppetuitatē
mā sentiamus. BEATITUDINEM TUAM OMI TEM
PORE BENE VALENTEM DIVINA GRA CUSTODIAT.
SCS PATER MEMOREM NRI

Nullus ipsi aliqd agant sine eius consilio & quantū pertinet ad ipsius
Nullus aut primas & metropolitanus diocesanam ecclam & parrochias
ecclesiarū aut aliqd eius parrochie psumat excōmunicare. & di Levii
udicare aliquem & agere absq. eius consilio & udicio. sed hoc
obseruet grabapt̄s ac patribꝫ & pdicessoribꝫ nr̄is est statutū et
anob confirmatū. ut siquis metropolitanus epc. nisiq; adsua
solummodo ppria pertinet parrochia sine consilio et uoluntate
oīm coepiscopalium epoy extra aliqd agere tēptauerit. gradus
sui periculū subiacebit. & q; egerit. irritū habeatur & uacuū.
Sed quicqd decōpuincialium coepoy causis eoy q; ecclesiay &
aliay. & sēcularium necessitatibꝫ agere aut disponere necesse fuerit.
hoc cū oīm consensu cōpuincialiū agatur pontificū. Non aliq
dominationis fastu. sed humillima et concordi administratione
sicut dñs ait. Non uenit ministrari. sed ministrare. et alibi. Qui
maior est urm erit minister ur. et pcr. Similit et ipsi cōpuin
ciales epi. cuius consilio nisi quantū adp̄s pertinet parro
chias agunt. iuxta soy constituta patrū. ut uno animo. unoore
concorditer glorificetur. scā trinitas insecla. Nullus pmas. nul
lus metropolitan. nullusq. reliquoy epoy alterius epi est par
rochie sup cuius sēdi dispositione. nisi uocatus abeo cuius iuris
ee dinoscitur. utqđa ibi disponat. & ordinet. aut iudicet. si sui
gradus honore potiri uoluerit. Sin alitter p̄sumpserit dānabit.
et nonsolū ille. sed quoo pares. eiq. consentientes. quasi aut or
dinatio. ita eius iudicio. & aliay rerū dispositio phibet. Decon
Cuicūq. epe alterius epi diocesim tēptione parrochie. Levii
p xxx annos sine aliqua inter pellatione possederit. quātus sedm
ius legis eius uidetur ee diocesis. admittenda non est cē eū actio
reposcendi. sed hoc intra unā parrochiā extra ū nullom. neclū
diocesis defendatur. quincuay terminis confundantur. Ut epi
qneglegunt locorum suorum epis ut secundum admoneant.
tem placuit. utquicūq. neglegunt. loca ad sua cathedrā pertenta. Leviii.
in catholicā unitatē lucrari. conueniant adhilgentib. uicinis epis
ut id agere non moreant. Qd si intra sex menses adie conuentionis
noneffecerint. quipotuerit eas lucrari adipsū pertineant. ita sane
ut si ille adquē pertinuisse uidebant̄ phare potuerit. magis illius
electā negligentiā abhereat. ut impune ibi sint & sua diligentiā
p uentā. ut com eius cura solliciti uacuare. cū hoc iudicet epi
cognouer sua cathedre loca restituant. Sane si epi inter quos
causa uertitur diuersay sunt puincay. ille pmas der iudicet. in

Florenz Laur. Plut. 16.21 f. 17a

Rut 16.21

17

dalis, aut est indñ. quaerat non doceat et quaeuis epñs ut
sacerdotem. ut singuli pbri singulis annis suo epõ de ministerio
clv Vnus quisq; pbr̃ per singulos annos epõ suo suor̃ monẽ reddat
Extat in registro ecclesie Aprilis folio eiusdẽ sedis archiepõ. cap̃ lvi. rationem ministerii reddat. tam fide catholica quã
debupulsmo atq; deoñ ordinatione myſterii sui. Vt omnis
pbr̃ sibi subditos fidẽ discere constringam.
clvi. Extat in registro Grandisson. cap̃ v. Symbolum q; ẽ signaculum fidei. ut omnẽ dñicam die
scere semp̃ admoneant sacerdotes pplm̃ xpianum. Vo
lumus quod ut disciplinam condignam habeant qui
haec discere neglegunt. Siue malis castigatione, ppria
dignum est. ut filios suos donent ad scolam: siue ad
monasteria siue foras pbros. ut fidẽ catholicam recte dis
cant. et oratione dñicam. ut domi alios edocere valeant.
Quod si aliter non poterit. ut in sua lingua hoc discant:
Qualit̃ p̃ professionem pbros. archidiaconos suo epõ oportet face
clvii Extat in registro Petroleterano. cap̃ xxviii. Quando pbri archidiaconi per parochias archi
diaconatus. aut per parochias archi
presbyteratus. oportet eos. p̃ professionem epõ suo facẽ stabilimentum:
cere. ut caste. et pie viuant. sub dñi timore. ut clerus et po
pulus. p̃ festa alligati. unitatẽ sc̃e. disciplinam teneant. Demo
nstrabis et docebis. quanto quelibet sacerdotes. aliter. ut p̃ dictum. ñ. audeant.
clviii Extat Leonis pp. De his uero quae insepe dicto concilio inlicita comma
Venerandos nicenos canones p̃ sumptione tempta
tasse. dñi. Affirmo. et eo epõ nr̃o. anno cenese presulem scripsi
mus. admonentes. et illud quod nobis. p̃ p̃t̃ improbi
tatẽ monachorum quorundam religionis uitã uerbo
mandastis. per uicarios nros. et hoc specialiter. statuen
tes. ut preterea sacerdotes nullus audeat predicare se
u monachus siue laicus utcunque cuiuslibet scientie
clviiii Extat Aurelianensi. cap̃ vii. noẽ glorietur. Vt parochiani cleri ut ab episcopis canone dis cant.
Vt parochiani cleri. a pontificibus suis necessaria sibi
statuta canonum legenda percipiant. Decet ipsi
ut ppli quae p̃ illum eorum decreta sunt. ex cuius re
se postmodum ignorasse. Quod nullus sacerdotum cuiuse
Excepta decretalium pp. cap̃ x. clesiarum uniuersi episcopi licear ignorare. clx.
per apuliam et calabriam constituimus. Nullus sa
cerdotes uos licear canones ignorare. nec quicquam
facere quod parum possit regulam obuiare. Quae
enim a nobis rei digna seruabitur. si decretalium nor
ma constituta. p̃ aliquorum libitu licentia ppli

Roma 2 Lat. Phill. 16.21 f. 58r

Part 16.21

58

seduire prudato loquor · qsercussumed · illo · amp̄r dñs
ins fusti · quando adhuc dñs omnium noncat · Mappositus
sollicitudo imus ilae cumela laudabilis inquantū ratio
agit · cfuror sibimihil timendū · Refringendā subtractionē
ponebasset · nec quicquid agendū prius quātocunq; ad
tranquillitatē mens redeat · Admonuit ēr ustūpriorum q̄ fecerat
Addūc ꝓbros ecclās cōuenerū · n̄ aliud quidem tuū officiū
Admoneo uos dilectissimi · timere ·
sacerdotes honorare · reddendū est debitū scimus · unde b facere
adiuuamur · ipsum conturbari ualeant · atq; securi salutari cogun-
plicare regulā · atq; ingorē ecclasticā conseruare · animi
omis suis subiacere · qui stabiliti docemur · Preceptum xv
quippe · adno · Reddite · ergo quę sunt cesari · et quę dei deo
plicam precipuum uobmando · unusquisq; sclm ordinē suū
habeat obsequiū · sedulū animi signaculū · incapite habeat
mitate · deferat · corde educat · inhis quę sino ꝓpanit
qō · stabilitē cū cunctis opus · dm illud · memorat ·
unū · accipitrib · · huiusmodi · degere uita · timēs ·
scenas cuius · sanctum · adeptū · amphibium · quib ·
libet sacerdotalib · officiis · accede · nomini · sedulus ·
mus planū · · ruptū · nāquecst · diligens dñm · odire ·
malum · Nec contemnamur · quātumuis · unū · minima · scām ·
canonū · institutā · inscdus · duob · fundam · ut unde · uenerō
ꝓbr · susapiamur · nisi aure · cede · sacra · qō · consecratus ·
ius · abeo · ꝓmendamus · lucrat · susipiamur · salutem ·
sibimet · ipsis · mendaces · multorum · seruū · cuius · quā · fugā ·
arripiemus · dñs · sius · sapsos · quasi · secratos · ꝓbros · annuntia
dū · nonsint · Sanctam · munditiā · diaboli · canonib · eq
os · susapiunt · simulū · Vasa · q̄dē · Videbus · sunt · ecclesiarū ·
ideo · cuncta · Vacuo · [illegible] · ꝓponam · ·

cuncta · im · ministerio · usus · obordine · ullum · ne · minus ·
pium · famulū · regere · iudicam · necesse · Aliquo · qsq; ꝑ
apiatur · Sicut · enim · accepsupsum · sicps · ꝓbr · unusquisq; sua
ppo · sumoueatur · quicū · monachus · sua · cōmunio · pue ·
mulier · clericus · subdiaconus · mobedienc · anathematizet ·
sed · ecclā · minuere · habeat · [illegible] · xxxii ·

Quā · constat · incepta · diuersorū · admonitū · hominē · ut · ſi
nobilis · seruū · colonū · inglinis · cepta · huius · sermodi · nouum · opus ·
ingressus · ac · plantē · di · suadere · demonstrat · cepisse · ut · ſi
misericordiā · eos · tractare · siuerunt · agendis · abeosdē · sinistris ·
pendis · tributis · exhibitis · debuit · sanctos · eos · fuisse · omnī ·

Flonenz Laur. Plut. 16. 24, f. 183

Pent 16.21

183

Tafel 4: Firenze, Biblioteca Laurenziana, plut. 17.27, f. 7

Max Lütolf, Das Graduale v. Sta. Cecilia in Trastevere
1 (1981)

He was, moreover, the first to suggest, on the basis of the style of its illustrations, that the Evangelary is Roman, and with this idea in mind, he could plausibly interpret an inscription at its end telling that it was offered to St. Cecily to mean that it *came from* the Church of S. Cecilia in Rome (fig. 6). Further he did not go. The inscription is as follows:

ACCIPITO PARVUM MUNUS CAECILIA SANCTUM
QUOD TIBI IOHANNES DEVOTE PRESBITER OFFERT
ET BENE QUI DICTUS CELESTI DOGMATE COMPTUS

What has not been noted before is that since this inscription, which is in rubricated capitals with uncial traces, is regularly placed at the bottom of the righthand column on the last folio of the Evangelary and is by the same hand

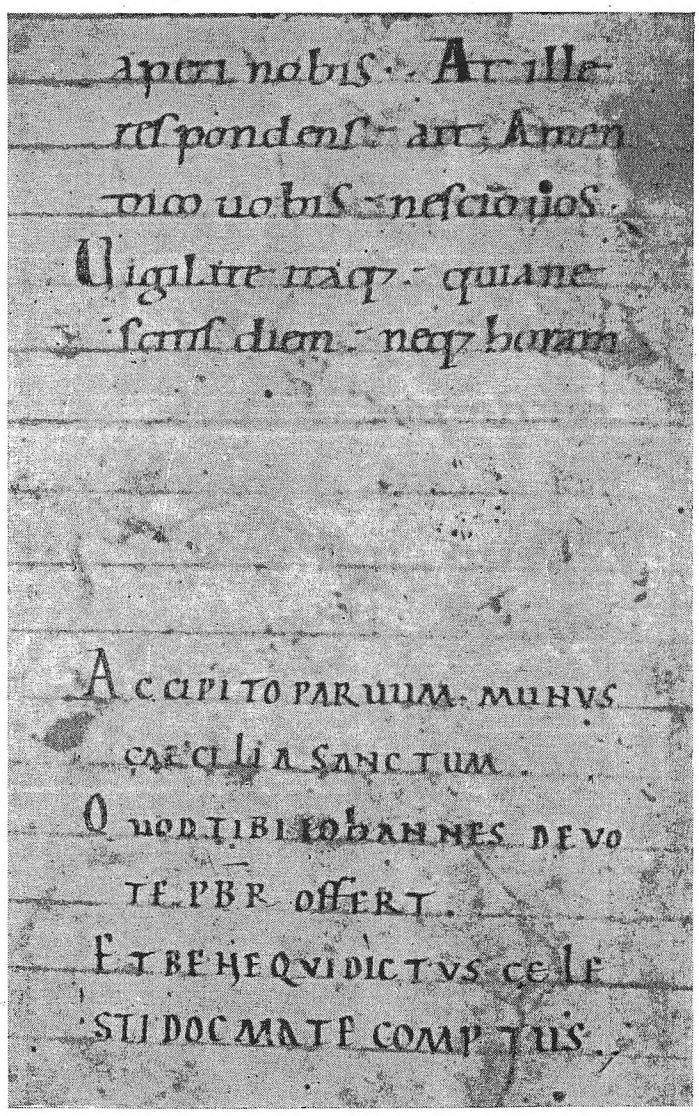

Fig. 6 - Florence. Bibl. Laurenziana, Plut. 17.27, fol. 150 v.

Notes on the History of Certain Twelfth-Cent. Central Italian Mss. of Importance for the History of Painting. in: La Bibliofilia 54 (1952) 1-34

and in the same miniun
a sort of colophon, thu
the Church of S. Cecili:
follow the Gospels – pa
Supper, Holy Saturday,
bano PP., and S. Cecilia
in the Bible (fol. 308 v.
the most important an
Paschal I. The presence
Feasts can be explainec
for the Church.

But it seems, takin
taken. Although there i
gelary was actually *mac*
been pointed out, an ir
monks or by canons un
for believing it was br

What has not been
Evangelary is the same
so close to him as to be
and that the initial of
the same illuminator (
or by illuminators so c
indistinguishable (figs. 7
character, but also of su
across the shafts, and t
both shafts and foliage-
tions between both scri

Further – the ver
name Giovanni on fol.
Evangelary are to be n
the same hand. If the
scribe and be used as
and the Evangelary. I
interpretation. The scr
placed, and to which
divergencies from the s
that is is difficult to c
other words, it seems t
to the added notices, i
insert – which is the
that it cannot be the s
perhaps, to explain th
have worked at differe
formality – such noti

igitur trahentes ab effectis agnoscim
cum quondam uirtutibus floruisse
qui nunc in seculo degens, aridtatem
animarum mentium miraculorum suorum
lenocinijs exhibitionibus irrigat. Ef
fectum quoque est quod precedens cau
sa perficit ut dies quem solis ortus
emittat. Cum ergo claritate mira
culorum eius iugiter experti fuerim
quid aliud nobis intelligi datur
nisi quod uirtutum pennis ad etheria
sublevatus, solii iustitie feliciter sit
coniunctus. Illius enim signorum uirtus
efficacia uirtutibus cum fuisse replen
tum non modicis astruit. Uirtutum
uero possessio uitiorum maculis sordi
dat eum cunctis modis caruisse. Quo
quippe inter se contraria, sicut aiunt
uni eidemque subiecto simul inesse ne
queunt. Sed premissis de ita quo fa
uente dno uitam eius enarrare ag
gredior. Incipit prologus.

ENOBI

US FLOREN

TINE CIVITATIS

[illegible] non solum
eius ortu genere no
bilis, sed etiam meritis ingenuitate
clarissimus extitit. Apud quem cum
annis diuersis fere quinquennium mancipans
ita litterarum studiosissimus extiterat,
ut quam uelut discipulus expii miles esset
futurus, ipso quod animo dabat sui
ipse magistro demonstraret. Denique
morum meritis adornans adhuc
aceruam etatulam de uirtutibus
ad uirtutes insignitur ambulabat
ut non dubitaret illum in sion dm de
orum felicem esse usurum. Qui uitam
diuinorum mandatorum tam celerrime
decurrebat. Cumque puericie sue
decursso tpre peruenisset ad annos
pubertatis agnouit sagacissimus
adolescens non illo sui corporis ten

dere desideria quos spiritus ardor pro
perare cupiebat. Sicut enim egre
gius intonat predicator caro con
cupiscit aduersum spm spiritus autem
aduersus carnem et hec sibi inuicem
aduersantur. Uideamus igitur quid
xpi miles contra istiusmodi confli
ctum pegerit. ut agnoscamus eum
in huius arte stadio non inuacuum
decurrisse. Tantis ergo carnem suam
in edius subiecit spiritus ut diuino iutu
auxilio corpori suo non subiceretur
ut famulus sed ediuerso principa
retur ut dns. Castitatis dans igitur
operam cum iob indebilitatibus
fortissimo dicere poterat. Statui
in corde meo ut ne cogitarem qdem
de uirgine. Nouerat enim diuinis
ad primeua litteris erudiri iudicia
uirtute esse precetera amplectendam
qua dilapsa uirtutes reliquie
funditus extirpantur. Sed quia ni
hil est igneus ardor extinguat cui
lignorum pabula iugiter administran
tur. et tunc uenerius tumor salutari
in deprimitur medicamine. cum
dapes ei subtrahuntur mortiferum
calorem suministrantes. hic cito
ieunium et uigilias artus suos congru
entissime castigabat. Preterea uir
tus caritatis in ep sibi propriam qd
ammodo constituerat habitaculum
ita ut uere posset dicere in hoc iuue
ne castitatis et femine dilectionis
amore. disticq requieuit. Cum
enim dei locus eccliste non ambi
gat dicere dns est et manet
in caritate dns manet in eo. paulus
quoq uere dicit. Iustitie eos q caste
uiuunt replos esse spiritu sancto.
utq beatissimum zenobium eiusmodi
repletum uirtutibus diuinitus habi
taculum extitisse. Precipue cum tante
mansuetudinis tantique humilitatis
quam constat esse uirtutem castitatis de
approbaretur. ut qui illum speculabat
de ipso dictum esse uideretur. Super
quem requieuit spiritus mi. nisi super
zenobium humilem et quietum et

1422

Florentz Laur. Plut. xx, 1

Florenz Laur.

Pl. XX. 1

felicula. Nec uxor tua ego quia xpō sacrificata sum. nec immolabo idolis. quia xpiana sum. Tunc flacc cui tradidit cumulcano. et fecit ea in tenebroso claudi tubiculo sine cibo per septē dies. In quo dicebant uxores custodiū. Quare uir mali morte mori. Accipe uirū nobilē diuitē. iuuenē. eligantē. comitē. et amicū imperatoris. Audiens hec felicula nullū sermonis obediebat. omino responsum. nisi hoc Uirgo xpi sum. et preter ipsum nullū omino accipio. Eiecta aū post septē dies. ducta est ad uirginē uestē. et ibi p alteros septem dies sine cibo permansit. Nulla ratione enim potuerunt eam ad ad hoc adducere ut de eius manu cibum acciperet. Post hec lauacri in eculeo claudebat dies. Modo cepi uidere amatorem meū xpm in quo amorem fixus est. Dicebant autem omnes ad eam. et ipsi qui tenebant eam. Nequitte xpianam ee. et dimittens. Illa uero clamabat. ego non nego amatorem meū qui preparauit me celle cibatus accepto potatus. spiritus coronatus. et cruci affixus est. Postea uero deposita est et precipitata est in locacum. Sed aute hec comendabat inspeculis positus occulte tuberunt corpus per noctanter in britto te p duxit ad cuellam suam septimo miliario ab urbe roma uia ardeatina. et ibi eum sepelliunt. In qua hec fructificant orationes cuiusq; in hodiernū diem. Peruenit autem ad flaccū hoc fecisse mi comedem pbrm. fecit eum teneri et duci ad sacrificandum. Quicum diceret ego non sacrifico. nisi deo omipti qui regnat in celis. non his qui intepliss quasi in carceribus clausi custodiuntur. Cum hec et multa talia adiceret plumbatis diutissime cesus migrauit ad dnm. Corpus eius in tyberi precipitatū est. Ecclesiaq; uero eiusdem pbri nomine

et opere iustus. collegit corpus eius et posuit in uirote suo. et duxit ad hortacellū suū iuxta muros uia numentana. et illic sepeliunt illud. In quo orantes dnm consecuntur que postulantur. interuentu martyris eius qui passus est p nomine dni nri ihu xpi. III kl iun. natl sci zenobii. Incip prologus.

Pectoris hec uirū portu regescere gestit.
Pagina uir splendoris que te sine fluctuaq ecce.

HORTATUI URE dilectionis amabilitatis fris. auditui mentis accomodans. rei uirtutes et miracula communis patris zenobii proposui xpo duce dicere. quatinus potius simplicium mentes ad pectu ipsi qui sapientium cor ad acumen ingenii uocem. Cum sit enī numerosa pplorū cterua que minus insudat philosophicis studiis cernissimos ee constet quibus condidit dialetica periciam subtilitatem. oportet utaq; nos quamplurimorū saluti consulimus eis potius qui multi sunt quam paucissimis prouidere. Eruditissimis ergo quibusq; supplico. quatinus illius sanctitatis reminiscentes que sua non querere comprobatur. ussitatus ee quod ammodo simplicibus utentē sermonibus me patienter audiant. ut fraterne teneantur utilitatis amatores existere. Nulli uero sit cuiquā depcor ambiguitus dem. riculis sei uiri que hic sunt auctore dno describende. Nam partim illa didicimus aperissimis grauissimis. partim uero sic p ore tuscia hodieq; rutilant. ut infideles ea claudere et fideles ad laudē xpi cogant quod reserare. Qualit autem sanctissimis uirtutibus unice fulgucrit hinc maxime claret. qd semp existenti felicit adherens diuinitati. una ut ita dicam mitate pcarnem suam humanitus mortuam demonstrat assidue. Argumtū

14/v

Florenz Laur. Plut. 88 1

rare et mori uelle pro xpo dixit ad eū
Infantulę ego tibi suadeo ut mori et mala
non moriaris quia uide ne pulchrum et
quia nobili genere natus es et patre cle
donio qui michi clarissimus amicus fuit.
Ideo uolo ut recedas ab hac insania xpia
norum et reddas te genitori tuo et facia
te magnum in meo palatio. ita ut non desi
nas ala tere meo. Quod tibi displicuerit.
pietatis mee uerba. iubeo te interfici cor
pus tuum incendi ne forte putes quia
uenient xpiani et te sibi martirē faci
ant. Cui sc̄s pancratius respondit. Noli
frustra errare impr. Annorum quidem
sum tredecī. sensum autem et scientiam
senilem habeo. quia dnī nr ihs xpc tale
intellectū seruis suis dare dignatus est
ut omnem terrorem principum uel po
testatem non timeamus. et ideo imagines
deorum uorū pro nichilo computamus.
Nam iouis cum me iubes sacrificare. qm
potest dare quis suis parentibus non pec
cit. et sit et germane stuprator et digno
scitur. miror impr ut tibi non sit uere
cundia tales colere deos quales roma
ne leges iubent prosui facti qualitate
dampnari. Quod si hodie seruos tuos
talis ceperat qualis ē. deus tuus sta
tuere eos interfici. Tunc ualeremus
impr uidens se superatu. atali insante
repletus. iussit eum duci in unā aurelia
et ibidem capitalem subire sententiam.
Cumq; ministris duceretur. peruenit
ad locum ubi futura erat martirii di
gna consummatio. Tunc sc̄s pancha
tius expandit manus suas ad celum
orauit et dixit. Gras tibi ago dne ihu
xpe quia dignatus es me seruū tuum in hac
hora quam semper optaui ad numera
ri cum sanctis tuis. Et cum hec dixisset
imperatum est carnifici. Tunc ḡdi
octauilla senatrix sanctissima femina ue
niens occulte tulit corpus ei ēdum
aromatib; et cum omni diligentia
tradidit sepulture. Martirizatus
est autē beatissimus pancratius
die quarto idus maias sub iuliano
et galieno imperatoribus. Re
gnante uero dno nro ihu xpo. cui
honor et gla in sc̄la sc̄lorum amen.

VIVAT QUI BENE DE
LECTIONIS AMABILLIMI
FRS AUDITUM MENTIS ACCO
MODANS. TAM UIRTUTES ET
MIRACULA COMMUNIS PA
TRIS ZENOBII PROPOSITI XPO DUCE DIGE
RERE. QUANTUS POTUI SIMPLICIUM MES
AD PROUECTUM SPIRITUS. QUA SAPIEN
TUM COR AD ACUMEN INGENII PROUOCE.
Cum sit enim numerosa pplorū catua
que minus insudat filosophicis stu
diis et rarissimos ee constet quibus
cordi sit dialectica. per scrutan subti
litatem. oportet utiq; nos qplurimos
salutem consulimus. cū pauos quam
sunt quam paucissimis pudere. Eru
ditissimis ergo quibusq; supplico
quatinus illius sanctitatis reminiscen
tes que sua non querere comprobā
tis. reminiscentes simplicib;
uitentem sermonibus me patienter
audiant. ut fraterne comprobentur
utilitatis amatores existere. Nulla
uos sit cuiquam deprecor ambiguitas
miraculis sc̄ti nri que hic sunt aucto
re dno describende. qm parua illa

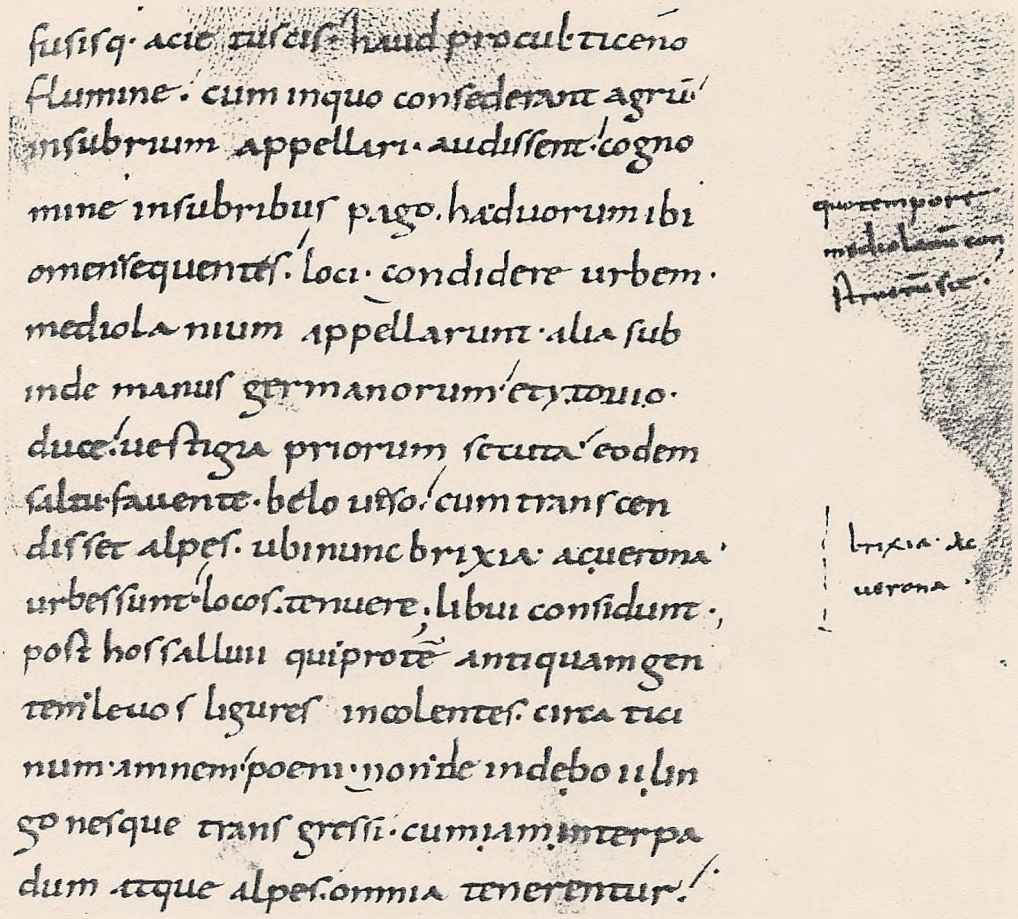
Florenz. Laur. Plut. XXX sin. 4 (S. Croce)

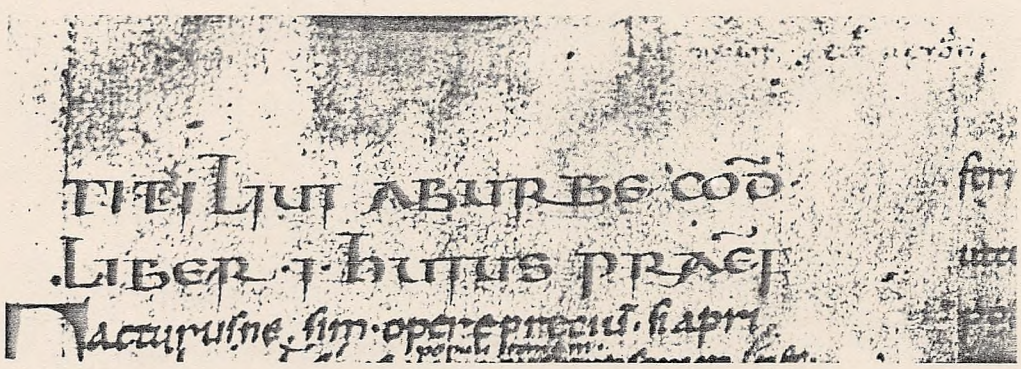
dicamus ac personis grauissimis
primum ero sic per omnem tuscam
hodieq; ruinam ut infideles ora
claudere. et fideles ad laudem xpi
cogant quodammodo reserare.
Qualiter autem sacratissimis uirtu
tibus unice uiguerit hinc maxi
me claret quod semper existens
feliciter adherens diuinitati: multa
ut ita dicam miracula per carnem
sua humanitus mortua demonstrat
assidue. Argumentum igitur tra
hentes affectus agnoscimus eu quon
dam uirtutib; floruisse quumque
medio degens: ardita mirorum
miraculorum fluorum letifluus exhibi
tionibus irrigat. Effectu namque
e quod precedens causa proficiat ut
dies quem solis ortus emittat. Cuiq;
ergo claritate miraculorum cuius
quiter exp̄ fuerimus. quid aliud
nobis intelligi datur. nisi quod
uirtutu pennis ad celsa subleuat.
solius tunc felicitet sit connumeratus.
Illuse enim signorum uiuax efficacia
uirtutibus cum fuisse repleta non
modicis astruit. Uirtutu uero
possessio. uitiorum miraculis indicat
cum cunctimodis caruisse. Duo
quippe inter se contraria sicut ai
unt uni eidemq; subiecto simul
inesse nequeunt. Sed pro emissa
e. itaq; fauente dno uitam eius e
narrare aggrediar.

Et nobilis florentine ciuitatis
digena. non solu carnis origi
ne nobilis. sed etiam mentis inge
nuitate clarissimus exstitit. Apue
rilibus enim annis diuinos se famu
larui mancipans. naturarum fluxi
ossimus omnium ut quam laudabilem
xpi miles esset. futurus impse quodam
modo futura primo demonstraret. De
inq: maturis moribus adornans adhuc
acerbum etatulam dei tramitibus ad
uirtutes insignitur ambulabat. ut n
dubitares illum a sinu matris dei eorum
feliciter e uisuru. quinam diuinor
mandatoru tam celerrime decurre
bat. Cumque puericie sue decur
sor pr puenisset ad annos pubertatis.
agnouit sagacissimus adolescens in
illo sui corporis tenderet desideria
quos spus ardor ppetuare capiebat. Sic
enim egregius inquit predicator
caro concupiscit aduersus spm. spr
autem aduersus carnem. hec sibi
inuicem aduersantur. Videamus
igitur quid xpi miles contra illius
modi conflictu peregerit. ut agno
scamus eum in huius uite stadio non
inuacuu decurrisse. Tamen ergo car
nem suam medius subiecit spui. ut
diuino tutus auxilio corpus suu n
subiceretur ut famulus. sed econuerso
principaretur ut dns. Castitatis dans
igitur opam. cum iob inde bulimath.
fortissimo dicere potuit. Statui cor
de meo. ut ne cogitarem quide de uir
gine. Nouerat enim animam diuinis appri
me litteris eruditus. pudicicie ut
tutem et precetis amplectendam.
qua dil ipsa. uitiorum reliquie funditus
extirpantur. Sed quia non ualet igne
us ardor extingui. cui lignoru pabula
iugiter administrantur. et ne uersus
tumor salutari deprimitur medici
mine. cum dapes e subtrahuntur
moris feru calore supministrantes.

Florenz, Laur. Plut. XXX sin 4 (S. Croce)

? Florence
Laur. plut. XXX sin 4
(S. Croce)

Tav. XXVII. 1. Firenze, Bibl. Laurenziana, 63, 19 (Livio, 1 Decade), f. 111rb. Scrittura del copista E. Postille di A. Vedi p. 254. 2. Id., f. 1ra. Nota di possesso della cattedrale di Verona. Scrittura del copista A. (Foto con i raggi). Vedi pp. 243, 264, 266.

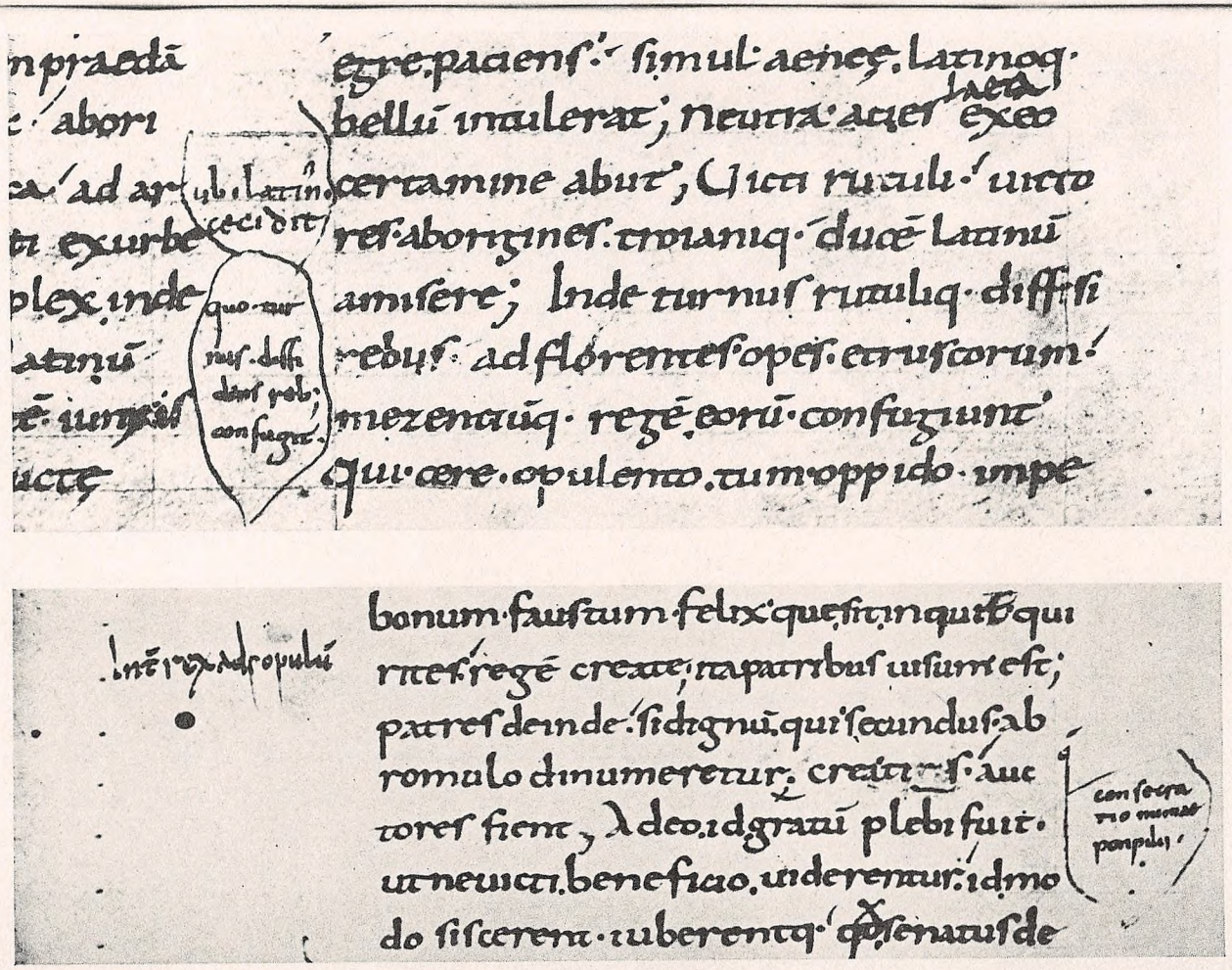
frammentino minimo

one. Cioè affrontiamo
il più importante della
il Laurenziano 63, 19.
gnosi che salva un ma-
dice può illuminare si-
fu citato molte volte,
escritto risolutamente.[2]
ltri codici di Livio, e
X. È chiuso in una le-
e' Medici (1537-1574);
di guardia al principio
rtacei. I fogli originari,
nne; e furono scritti da

TI LIVI AB URBE COND(ITA)
. patrieque expleat» (*Prae-*
6 linee (ff. 77ra-84vb 19):
circumventum Melium»

yri, XI (1915), 188-89. L'edi-
xford; costruito con grande
S. CONWAY e W. C. WAL-
s e CONWAY, 1919 e 1934;
Attendiamo qui la IV Decade
idi: *Addenda* alle ristampe dei
l Livio delle «Belles Lettres»
il Livio di Oxford: II. I-V,
rtante il riordino dell'albero
Livy's First Decade, «Class.

thecae Mediceae Laurentianae,
m ab Urbe condita libri . . .,
tio codicum Livianorum . . .,
sala Universitets Årsskrift»,
kaper, 6-7; E. CHATELAIN,
ONWAY, «Proceedings of the
ivio di Oxford, I XIII-XVI e

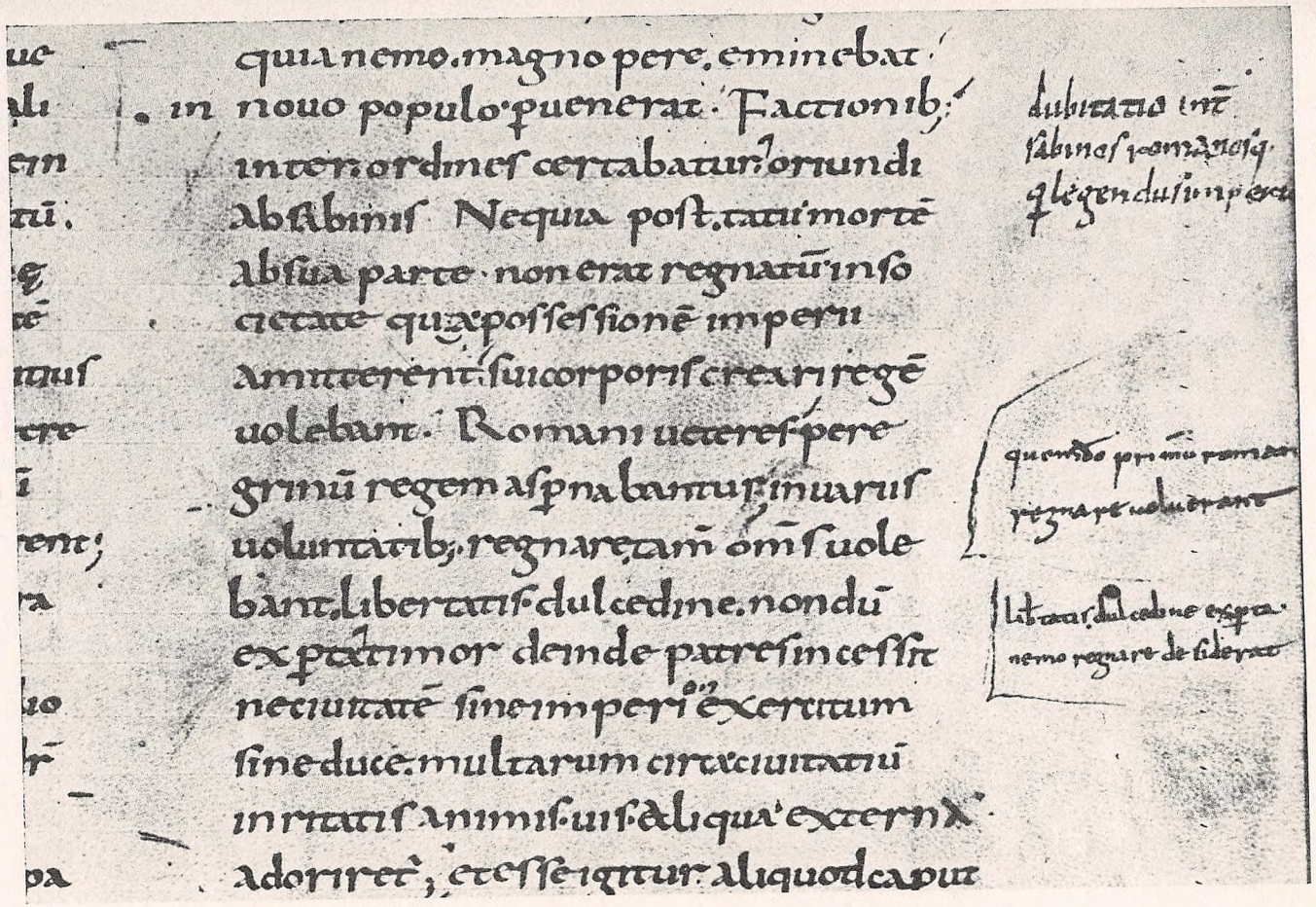

TAV. V. 1. FIRENZE, Laur. 63, 19, f. 1vb. Scrittura, postille e correzioni di Raterio (copista A).
2. Id., f. 7va. Scrittura del copista B. Postille e correzioni di Raterio.

Italia medioevale e umanistica 2 (1959)

J. Billanovich, Dal Livio di
Ratisbona (Lain. 63, 19) al Livio
del Petrarca (B.M. Harley 2493)

Tav. XXIII. 1. Firenze, Bibl. Laurenziana, 63,19 (Livio, 1 Decade), f. 1vb. Scrittura, postille e correzioni del copista A.
2. Id., f. 7va. Scrittura del copista B. Postille e correzioni di A. Vedi pp. 243.

TAV. VI. FIRENZE, Laur. 63, 19, f. 7rb. Scrittura del copista B. Postille di Raterio.

Italia medioevale e umanistica 2 (1959)

CH

a anche uno dei copisti
ıdo a una delle sue se-
nano ci riporta ancora
si aggiunge provvida-
ɔ veronese che conosce-
molto comune nell'Ita-
ce tra i chierici veronesi
o Raterio.

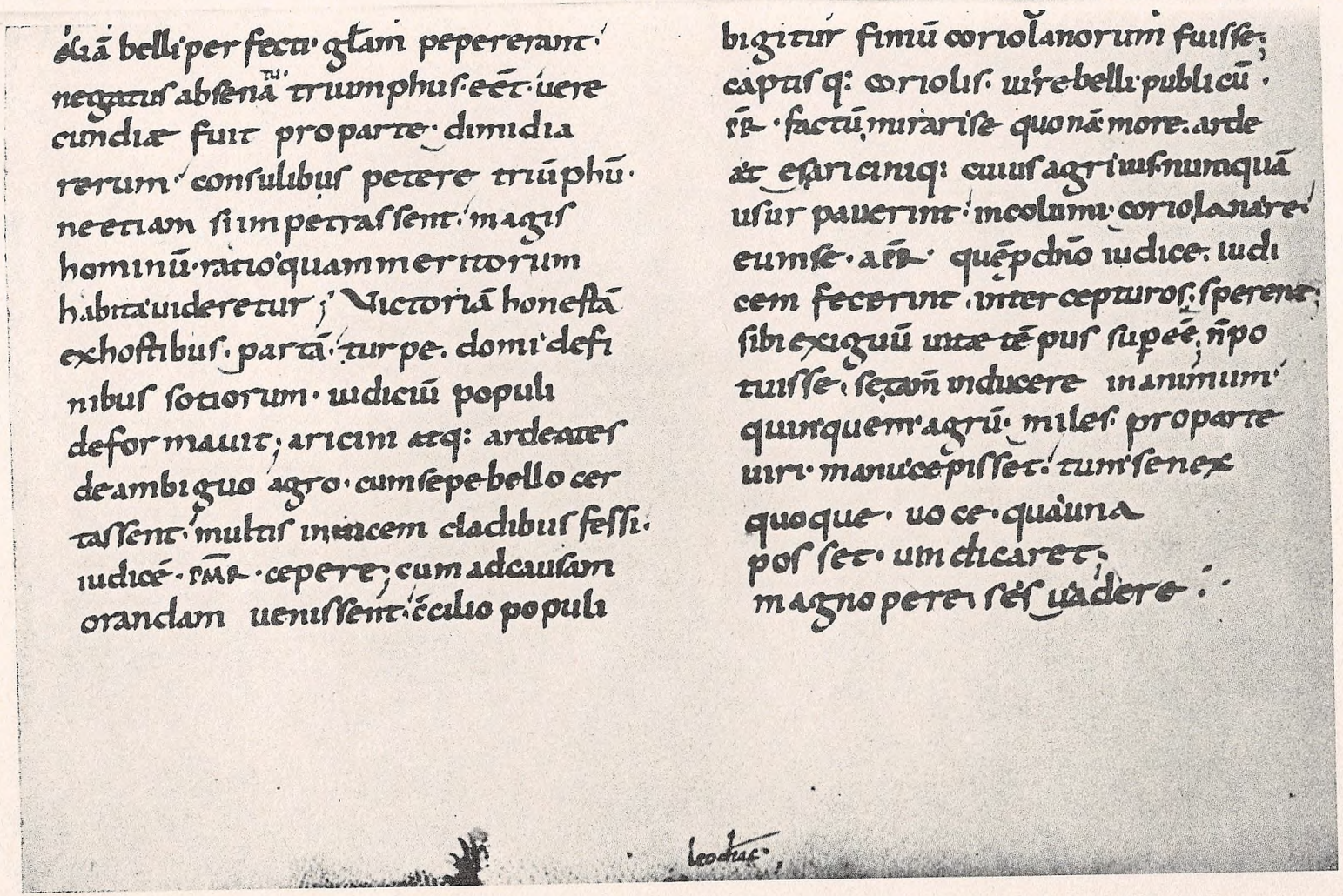
mostra un largo gruppo
attorno al loro vescovo
Disgraziatamente anche
ıttedrale di Verona, fu la-
ɔposiți di quell'archivio;[5]
aterio e dei suoi chierici.
ı bella scrittura rivelano
o alte nella cattedrale ve-
copista del Livio qui ap-
lei primi posti (il primo
aconi che firmano: «Ego
Vei poveri resti di questa
nente comuni con le pa-
e da quindici a vent'anni
nte nel nome ('Leo': con

the script of Tours, «Memoirs of
)), 19-57; RAND, *Studies in the*
lement on Dodalus, «Speculum»,
int-Père, «Speculum», I (1926),

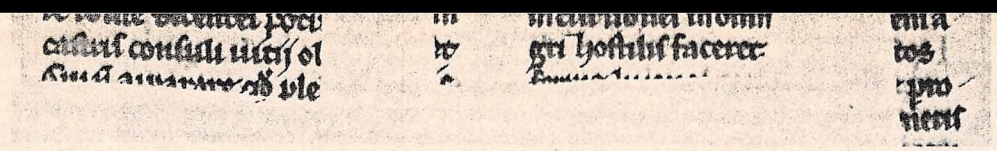
PAGNIN, *Contributo . . .*, 424;
e de sancte Veronensis ecclesie»
URINI, *Vita ed attività . . .*, 33-4);
pitolare di Novara (G. MAZZA-
o nell'atto del 948, Arch. Capi-
distrazione, affermò l'ONGARO:
h. stor. it.», 85 (1927), 110-14.
GARO: *Coltura . . .*, 36-37; e dal
rs von Verona, «Quellen u. For-
939), 14.

Italia medioevale e umanistica 2 (1959)

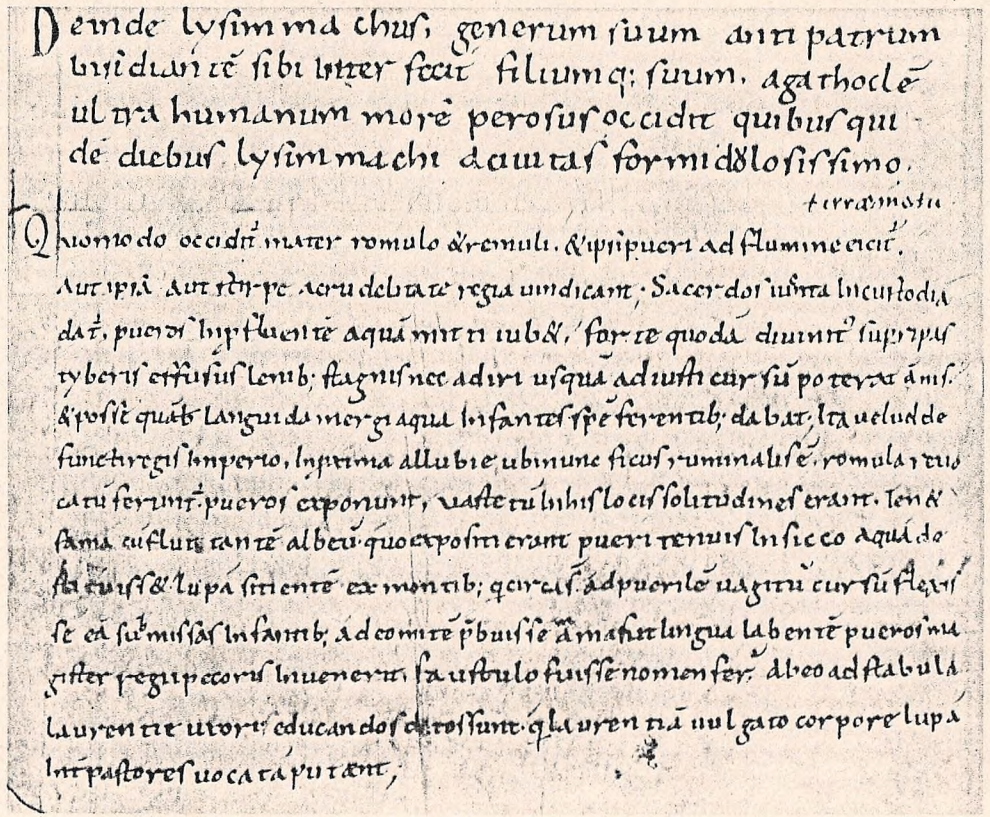
10 *

TAV. VIII. FIRENZE, Laur. 63, 19, f. 76v. Scrittura e firma del copista C (Leone Diacono) e segnatura del fascicolo X. (Ridotta).

Tav. II. Darmstadt, Hessische Landes-und Hochschulbibl., 403, metà superiore di 1r. Vedi p. 5.

Tav. III. Firenze, Laurenziano 65,1, f. 60v inferiore. Vedi pp. 5-8.

G. Billanovich, Da Ezz. papale salvò le storie di Livio, in: Studi petrarcheschi NS 3 (1986)

agnoscitur · aquo eneratus · tiuam · aquodam
tiuano appellat · Idem sunt · qui Eneratae ·
nuptias damnant · paresq; eas formationem ·
Dominum prauidine esse definiunt · nec recipi
unt monstruum suum · ut marem · ut femina
con ugio uenien · prolationes quasdam se
culoy · defabulis ualentium securum · Salutu
primihominis · contradicunt ·

Bardesanes · alterius hereseos · principes inmortsca
lis de sanes · aquo bardesanite · cum aliquandiu ·
in fide xpi probabilis fuit · postea mualenum
uausunt errores · quamuis nonomnia · ipsius
sit secatus · Orfito · Amaximo · seuero · II · Apom
peano · Imegione quadorum · exercitu antom
ni imperatoris sitioppressio · pluuiadiuinitus
missa est · Cum ecomario germanos · Asir
mutas · fulmina per sequerentur · Aplurimos
eorum inter ficerent · extant litterem · au
reli gaussim imperatoris · quibus illam ger
manicam sitim · xpianorum imultitum · precatione
imbre prestito · discussam contestatur · Gallo ·
Aflacco · pisone · Aiuliano · pollione · Apro ·

Rome · xii · episcopatum susapit · eleuterius · ann ·
xv · Antiochie · vii · maximus epc ordinatur · como
do · Aquamillo · Antoninus · commodum filium
suum · consortem regni facit · Orfito · Arufo ·

Antoninus cum filio dehostab; triumphum ·
quos per triennium apudcar nuntum habens ·
Statua castra uastauerat · commodo · II · uero · II ·

Alexandre · x · ordinatur epc iulianus · Antonin
inpannonia · morboperit ·

Commodus · xv · regnauit peram · xiii · presente
Agordiano · commodo · m · Ahirro ·

[redacted] · nominis apellatur ·

Hireneus epc · lugdunensis epc · insignis habet ·
Martino · Arufo · Thernue commodiane
rome facte · Commodo · iii · Auictorino ·

Hierosolimis · xxvi · ordinatur epc maximus ·
Post quem · xxvii · Antoninus · xxviii · Valens ·
xxviii · Dulichianus · xxx · narcissus · xxxiii ·
Alius · narcissus · Marullo · Aeliano · materno ·
Abradua · commodo · v · Aglabrione · crispino ·
Aeliano · fusano · Asilano · Alexandriae
constituitur epc · demetrius · ann · lxiii · Com
modus · colossiaptre · sublato · sue imagnis
caput · missit inpom ·

Sempron · antiochie · viii · epc ordinatur · Duo
bus silanus · Commodo · vi · Aseptimiano ·
apronano · Abradua · Commodo septies · A
pertinace · Commod · strangulatur · indomo

† xxxi · Dus xxxii · Germanio xxxiii · Gordius

uestiliani ·

[redacted] · mittit ·

Helius · pertinax · xvi · regnat · mensis sex ·
Quicummaior septuagenario prefecturam urbis
agere · exsenatus consulto impera re · missus · x ·
Rome episcopatum susapit · xiii · uictor · ann ·
xi · Cuius mediocria · de religione · extant uo
lumina · pertinax obsecrante soiatu · uxore
suam augustam · Afilium suum cesarem facere ·
contradixit · sufficere testatur · quod ipse
regnare mutuis ·

Pertinax occiditur · inpalatio · scelere uliani
militis · pertinacis · quem postea seuerus · apud bul
bium pontem inter fecit ·

Seuerus · xviii · regnauit annis · decem · Octo ·
Quiortus provincia tripolitana · oppido lepti ·
solus exafrica usq · inpresentem diem · roma
nis imperator fuit · Ain honorem · pertinacis ·
pertinacem se cognominari uoluit · falcone · A
claro · Seuero · Albino · Torullo · Ademetrio ·
Aetio · Aprisco ·

Clemens alexandrine eccle presbi · Apan
tenus stoicus · philosophus in disputatione
dogmatis nostri · disertissimus habetur · La
terano · Arufino ·

Narcissus hierosolimarum epc · Atheofi
lus · octauionis · polycarpus quoq · Abacchillus ·
asiane prouincie epc · hac tempora inlustrauer ·
Septimo · Agallo · anulino · Afrontone · se
uero · II · Auictorino · fabiano · Amuciano · Se
uero · III · Aantonino ·

[redacted] · Aseuerus de nominibus gentium subactis ·
parthicus · arabicus · adiabenicus · cognominatur ·

Quintus [redacted] · inter episcopos · an
secundum legem mossi · xiiii · mensis primi
pascha obseruandum esse · Victor · romane
urbis epc · Anarcissus hierosolimorum · po
lycrates quoq · Ahireneus · Abacchillus · plura
mq · ecclesiarum pastores · quid est probabile
usumfuerit · litteris edidorunt · quarum me
moria · adnos usq · perdurat · Geta · Aplautiano ·
chilone · Alibone · Rome · xiiii · fuit epc ·
Zephirinus · ann · xiii · [redacted] ·

Persecutione [redacted] facta · leonides ori
genis · pater · gloriosa martirii morte · trans
latus est · Alexander quoq · ob confessionem
dominici nominis · clarus extitit · qua te pestate
per petua · Afelicitas · pro xpo · passe sunt · Non
martias · apudcarthaginem · africe · incathris

Florenz Bibl. Plut. 65.35, f. 10r

Florenz Laur.

Plut 65.35

fol. 10r

nico bello quod puigint duo annos
tractum ē romani tam clarissima glia no
legatos ad ptolomeum egy pti regem mi
serunt auxilia pmittentes quia rex syrie
antiochus bellum ei intulerat · Ille gratas
romanis egit auxilia non accepit · tamen
fuerat pugna transacta · Eodem tempore
potentissimus rex siculi hiero · romam
uenit ludos ⁊ duocenta modiorum triticei
populo dono exhibuit · L · cornelio · lentulo
fulvio · falco consulibus quib, hiero · romā
uenerat · ⁊ iam contra ligures intra italiam
bellum gestum ē · nam idem consules primi
trans padum romanas duxere legiones pu
gnatum est ibi cum insubribus ⁊ lugurib,
quoy interfecta sunt uiginti tria m. v. cap
tiuiq; sunt · ⁊ demū triumphatum ē · Se
quenti anno in piceno flumen effluxit ⁊
apud tuscos cælum ardere uisum ē · ⁊ urbem
nocte multa luce fulgente · tres simul lunę
apparuere · Carthaginenses tum bellum
reparare parabant · sardinienses qui ex
condicione pacis romanis parere debebant
ad rebellandum impellentes · Venit tamen
romam legatio carthaginensium ⁊ pacem
impetrauit · Tum romilio · torquato · gaio
atilio · uulgo consulibus de sardis triumpha
tum ē · ⁊ pacem omnibus locis facta romani
nullum bellum habuerunt · Quod his post
romam conditam · semel tantum numa pom
pilio regnante contigerat · L · Post unius
albinus gener fulvius centum malleo consules
bellum contra illos gesserunt · ⁊ multis ci
uitatib, captis · ⁊ iam regel indeditionem ac
ceperunt · Actum primum exercitus triun
phatum ē · Emilio consule ingentes gallo
copię alpes transierunt · Sed romanis tota
italia consensit · traditum q; est a fabio histo
rico · qui et bello inter fuit septingenti homi
nes · parata ad id bellum fuisse · sed res per ē
fules tantum ppere gesta sunt · quadraginta
ostium capta sunt · ⁊ interfecta sunt · ⁊ triun
phus emilio decretus · Gallorum siquidem
animi feroces corpora plus quam hu
mana habent · Sed experimento deprehensum est
quod uirtus eorum sicut primo impetum atior
quam uiros ē · ita sequens minor quam

seminarum · Alpina corpora humena celo
educata habent quiddam simile nimb, sinis,
Cum mox calore pugne · frenum insudore eum
⁊ leui modo quasi sole laxamur · Hii britto
maro duce non prius posituros se bubea lura
uerunt quam capitolium incendissent · factū q;
est, nam uictos eos æmilius in capitolio dis
tinxit · Et quia duces eorum de romano milite
martis uotos q; auream deuotasse ⁊ · De ipsius
inobsitorum reliquorumq; gallorum torquibus
aureum tropheum ioui erexit · Aliquot de
inde annis post contra gallos intra italiam pu
gnatum ē · finitumq; bellum marco · claudio ·
marcello genere cornelio · scipione consulib, ·
Marcellus deinde cum imprudens inmanus gal
lorum incidisset ⁊ · omnia quae infesta uidisset ⁊
neque euadere posset habere ⁊ inmediū ostiū
irrupit · Quibus inopinata audacia pulsis
regem quoq; eorum uirtute romanorum nomine
occidit · Atq; ibi pessimus uir fuerat inde
opinare tulit spolia · Postea cum collega
ingentes copias gallorum pepulit mediolanū
expugnauit · grandem pdam romam pulit ·
ac triumphans marcellus spolia gallis detra
ta imposita humeris suis uexit · Manlio rufo
publio · cornelio consulibus · historis bellū
inlatum ē · quia latro cinati naub, roma
norumq; fuerant · quae frumenta exhibebant ·
ac multo romanorum sanguine fuso pelomni
sint · Hac tempestate iudeorum pontifex
simon · one filius extitit · Eodem anno
bellum punicum · secundum romanis inlatū ē ·
hannibalem carthaginiensium ducem · qui
iam dudum hamilcari patri a diris iurauerat ·
cum adhuc nouem esset annos · seua primū
posset aduersus romanos pugnaturum · Annibal
ergo saguntum hispanie ciuitatem romanis
amicam obpugnare adgressus est · Annū
agens uicesimum etatis copias congregatas et
centum quinquaginta huic romani legatos
denuntiauerunt · ut bello abstineret · is
legatos admittere noluit · Romani iam
carthaginem miserunt ut mandaretur an
nibalem bellum contra socios populi romani
gerere ⁊ · Dura responsa a carthaginiensib,
data sunt · Saguntum interea fame uictum est ·
captiq; a bannibale ultimis penis afficiunt ·
Quibus hocante portenderat tristre prodi
gium · nam cum pene enixa mulier esset ⁊ ·
Infans inuterum regressus ciuitatis exercitū
significauit ; huius tante clades auctor hannibal
poscitur · tergiuersantibus penis · duxle
gationis q; inquit mora est · famus in hoc
ego sinu bellum pacem que porto · utrum
eligitis succlamantib, · bellum igitur inquit
accipite ; ⁊ excusso inmedia cura togae
gremio non sine orrore quasi plane sinu
bellum fe rentes fudit · Tum publius cor
nelius scipio · cum exercitu · in hispaniam
profectus est · uberius semnius in siciliam
bellum carthaginiensib, indictum est ·

Florez Lair

Plut. 65. 35

fol. 21 r

cf. Perugia 3

Scriptorium 56, Pl. 17 (Gorman)

Florenz, Laur. plut. 65.35, fol. 16v

Paul. Diac. Hist. Romana

ce. Tē beatus panerat⁹ accepta po
testate omi⁹ diuitias suas p⁹ superib⁹
erogauit. Et ut dixim cū cēt paga
norū persecutio. coepit nimio fu
rore barbari aduersus xp̄ianos
clamantes et dicentes. Dignissimi
imperatores. tollite de hac urbe
magos. et crudelissimos xp̄ianos.
per quos omis mundus decipitur.
et digna⁹ urim deridetur imperium.
Tunc commotus ualerianus impr
dedit legem ut nullus huius sectę
cultor inueniretur. In quib⁹ uero
beatus panerat⁹ cū cōprehensus
cēt a persecutoribus perductus. ē. ad
palatiū. Et audientes milites qđ
magnis cēt natalibus ortus. nuntia
uerunt de eo impri. Et iussit eum
impr cū omi celeritate ad se per
duci. Quē cū uidisset ualerianus
impr in tali infantia p̄seuerare. et
mori uelle p xp̄o dicit ad eū. In
fantule ego tibi p̄suadeo. ut morte
mala non morias. Quia uideo
te pulchrū. et quia nobili genere
natus expatre de demonio quim⁹ carus
satis amicus fuit. Ideo uolo ut recedas
ab hac insania xp̄ianorū et roges
te genitori tuo. et faciamte magnū
in meo palatio. ita ut n̄ desinas sala
tare meo. Quod si tibi displicuerint
pietatis meę uerba. iubeo te incisa.
et corpus tuū incendi. ne forte putē
quia uenient xp̄iani. et te subtrahant
tyrem faciant. Cui sēt panerat⁹ ℟.
Noli frustra errare impr. qui ame
aspicis pueri. Annorū quidē sum
tredecim. sensū autē et scientiam
senilem habeo. quia dn̄s n̄r ih̄s xp̄s
talem intellectū seruis suis dare di
gnatus. ē. ut oēm terrorē p̄cipiū
uel potestatem non timeamus. et idō
imagines deorū urorū pro nichilo
computam. Nā iouis cui mei sacrifi
care iubes quomodo potest dr̄ eē q
suis parentib⁹ non pepercit et suę
germane struprator. cē. dinoscitur
qualitate damnari. Quod si hodie
seruos tuos tales scirebas qualis. ē. dr̄
tuus. statim uberes cōsumptiones. Tē
ualerianus impr uidens se supe
ratū tali infante ira repletus. ius
sit cū duabus aureis. et ibidem
decollari. Cūq; ministris duceretē
puenit ad locū ubi futura erat mar
tirii eius digna consumatio. Tunc
sēt panerat⁹ expandit manus ad
celū orauit. et dix̄. Gr̄as tibi ago
dn̄e ih̄u xp̄e. quia dignatus es seruū
tuū in hac hora qui sēp optauit an
numerari cū sanctis tuis. Et cūh.ec di
xisset. amputatū. ē. caput ipsius.
Tē quedā occulta senatrix. sanctis
sima femina ueniens occulte tulit
corpus ei. et condiuit aromatib⁹
cū omi diligentia tradidit sepulture.
Martyrizatus. ē. aut̄ beatus pan
eratius die quarto iduū maiarū.
sub ualeriano et galieno imprib⁹.
Regnante uō dn̄o n̄rō ih̄u xp̄o.
cui est honor et gl̄a in sęcula sęculorum. ām.

VIII KL IUNII CIVITAS FLORENTINE EPI.

FLORENTINE ciuitatis
indigena non solum
carnis origine nobil.
sed etiam mentis in
genuitate clarissim⁹
extitit. A puericiis enī annis diuino
se famulatui mancipans ita litterā
rū studiosissim⁹ enituerat. ut quā
ualidissim⁹ xp̄i miles ēcclē futurus.
in ipso quod animodo fuit rudimento
demonstraret. Denique maturis
moribus adornans adhuc acerbā
ętatulā de uirtutibus aduirtutes
insignitus ambulabat. ut n̄ dubitaret
illū inspon dn̄m decorū felicitate ēē
uisurū. quia uiā diuinorū mandā
torū tā celerrime decurrebat.
Cūq; puerilis suę decursa tp̄re
puerisset ad amos pubertatis. a
gnouit sagacissim⁹ adolescens n̄
illo sui corporis tendē desideria

160r

Florenz. Laur. Strozzi 1

Flor. Lacu.

Stanza 1?

uerunt. de eo impi. Et iussit eum
impē cum omī ēlementie ad se per
duci. Quem cū uidisset ualerianus
impr in tali infantia pseuerare. et
mori uelle pro xpō dicit ad eū. In
fantule ego tibi suadeo ut morte
mula non moriaris. quia uideo te
pulchrū. et quia nobili genere nāt
et exparte eledonio. qui michi cār
issimi amicissimi fuit. idō uolo ut recedas
abhuc mstima xpīanorū et reddas
tē generi tuo. et faciā te magnū in
meo palatio. ita ut non desimas ēē
alterer meo. Qđ si tibi displicuerint
pietatis mee uerba. iubeo te inter
fici. et corpus tuū incendi. ne forte
putes quia uerament xpīam. et te
ibi martyrem faciant. Cui ēs pan
cratius ps. Noli frustra errare im
perator. quia me aspicis puerū. Am
plum gendem sū tredecī sēnsum
autem et scientiā semilem habeo.
quia dominus mr ihs xps tale mi
litem sue seruis suis dare dignatus ē.
ut omnē terrorē principum uel
potestatē non timeam. et idō
gnes deorū uorū pro mehi
putamus. Nā nouis cui me iu
fiscare. quomodo pote
mei sunt parentibus, non
mane stupratorē ēē
ror impr. ut tibi
dia tales colere
hodie
dat qualis est
habere eos mtfici
impr. uidens se supe
ta impia. ita repletus iur
deuci mula aurelia. et ibidē
e pratem subire. et arcta. Cuq

uemens occulte tulit corpus eius. con
diuit aromatib. et cū omī diligentia
tradidit sepulture. Martirizatus ē
autem beatissimus pancratius die
quarto idus maias. sub ualeriano
et galieno impatoribus. Regnante
uero dnō nō ihū xpō. cui ē honor
et gla in secla seculorū amē. VIII. KL IVN
VITA SCI ZENOBII CONFESSORIS.

ENOBIUS FLOREN
tine ciuitatis indigena.
non solū carnis origine
nobilis, sed etiā mtis ingē
nuitate clarissim ex
titit. A puericia enim
animis diuino se famulatui mancipā
ta litterarū studia sollicitus emicuerat.
ut qui ā ualentissimo xpī milite ēēt fu
turus. ipso quod animo sui tirocinio
demonstraret. Denique maturis mo
ribus adornatus. ad huc acerbā ētatulā
de uirtutibus ad uirtutes insigniter
ambulabat. ut non dubitaret illū
mstyon dñi deorū feliciter ēē usū
rum. qui ā diuinorū m
ge cur
ouit
ut
carō
aute
ad uersus carnē. et h
ad uersantur. Uideamus
milex contra ustiusmodi con
pegerit. ut agnoscam eū m
studio non mu
tis ergo carnē suam medis subiecit
spūi. ut diuino mtus auxilio corpo
ri
non subiceretur ut famulus
Castitatis dans signitur opum. cui ob
mdebilitatib. fortissimo dicere po

cinum. uenit quoofractum fuerat alligare. & quodinfirmū
fuerat ē solidare. ifteecontrario q; p tot annos firmū & fortis p
seuerat. sabuerrere nrum ē. Multumenigminis fibileat.
memēnere qohominesēstis.

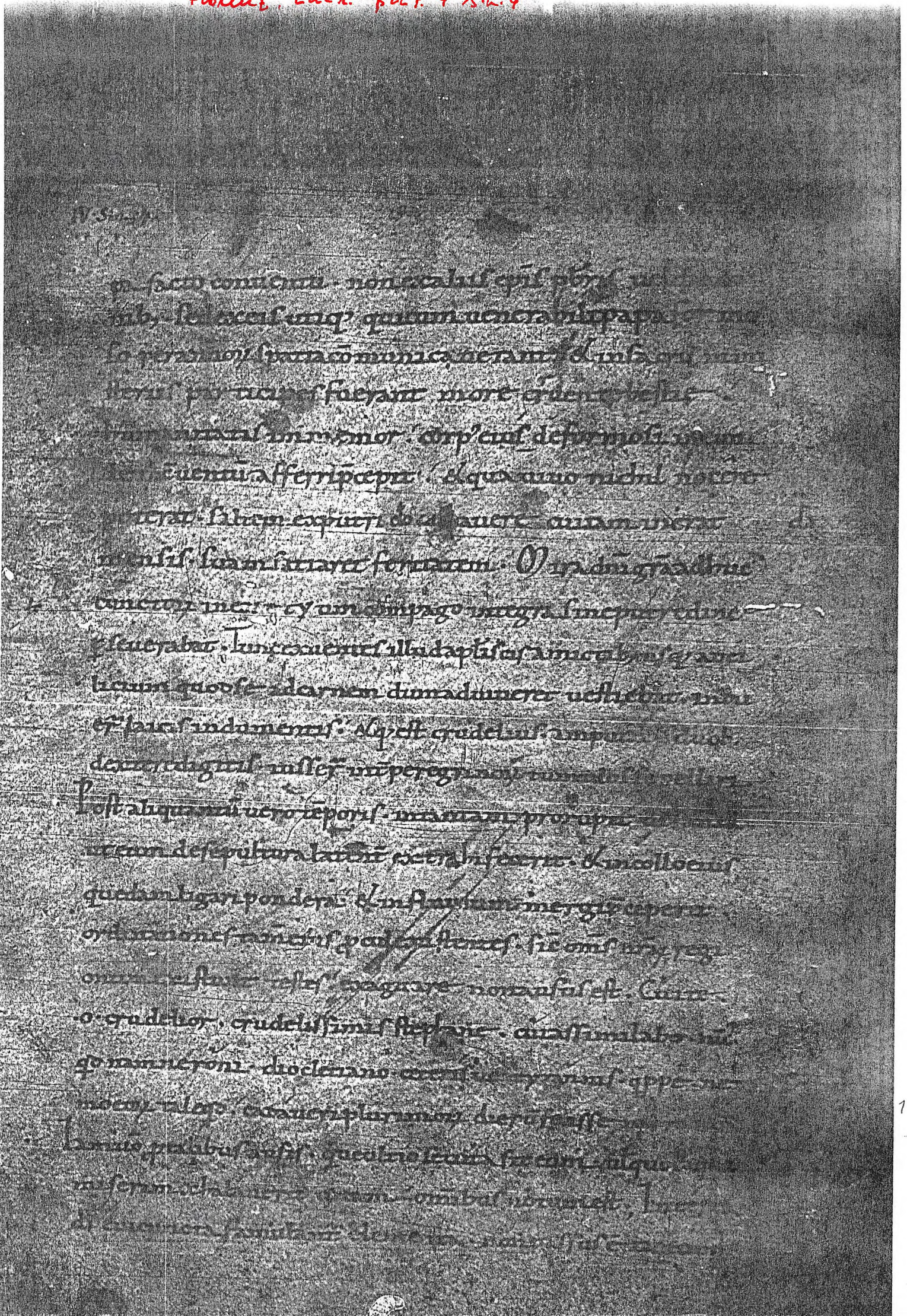
Nonne corā dō & hominibus benevolumatis rustū essō decer
nrē. ut siquando apl'a ciuri quodds auer dat se aterutrum re
guēnes deponere nonuerent, ordinatio anteriors aplici
reprobari nullatenus debeat. Illi H aquāp uaricatores obiurgan
disunt. quitalē eligere sunt ausi. cuscarionones obuiare
noscunt. Nos hs quidelongings regionib. aplos limina ppera
mus. sacre unctionis charismatib, quepillos pontificē accipi
entes intramur. nullatenus aposteriore aplico expoliari debe
mus. excepto sipro nris criminibus hocpatimerem. Adcen
dat celum & sicē sideret ērra. siqds semel aplipeccaverus. immo
p eum aplis petrus. nobis quidelonginquis ērra spatius adeum
p fectissimus semel conferredignatus est. adalterius rixas & c
tentiones. omnia credebeam. Porro sinos depp ris ratibus. iuste
ut uiuste excōmuniare uoluerit. ei sententia equanimit tol
lere debem. immo quātotius humiliari. donec abeo rebenedica
& absolui mereamur. xxxi. Quia plurimi sacerdotū depo
siti fuer & postmodū reconciliati. Infensor.

Si tale quid adlapsos reconciliationē p tinet. exem
plis confirma. Dif. Plurimi namq; sacerdotum deposit fuer
& postmodū reconciliati. reconciliari uiqua nondenuo inio

S. Greg.

Florenz, Bibl. Laur., plut. 4 sin. 4

Florenz. Laur. plut. 4 sin. 4

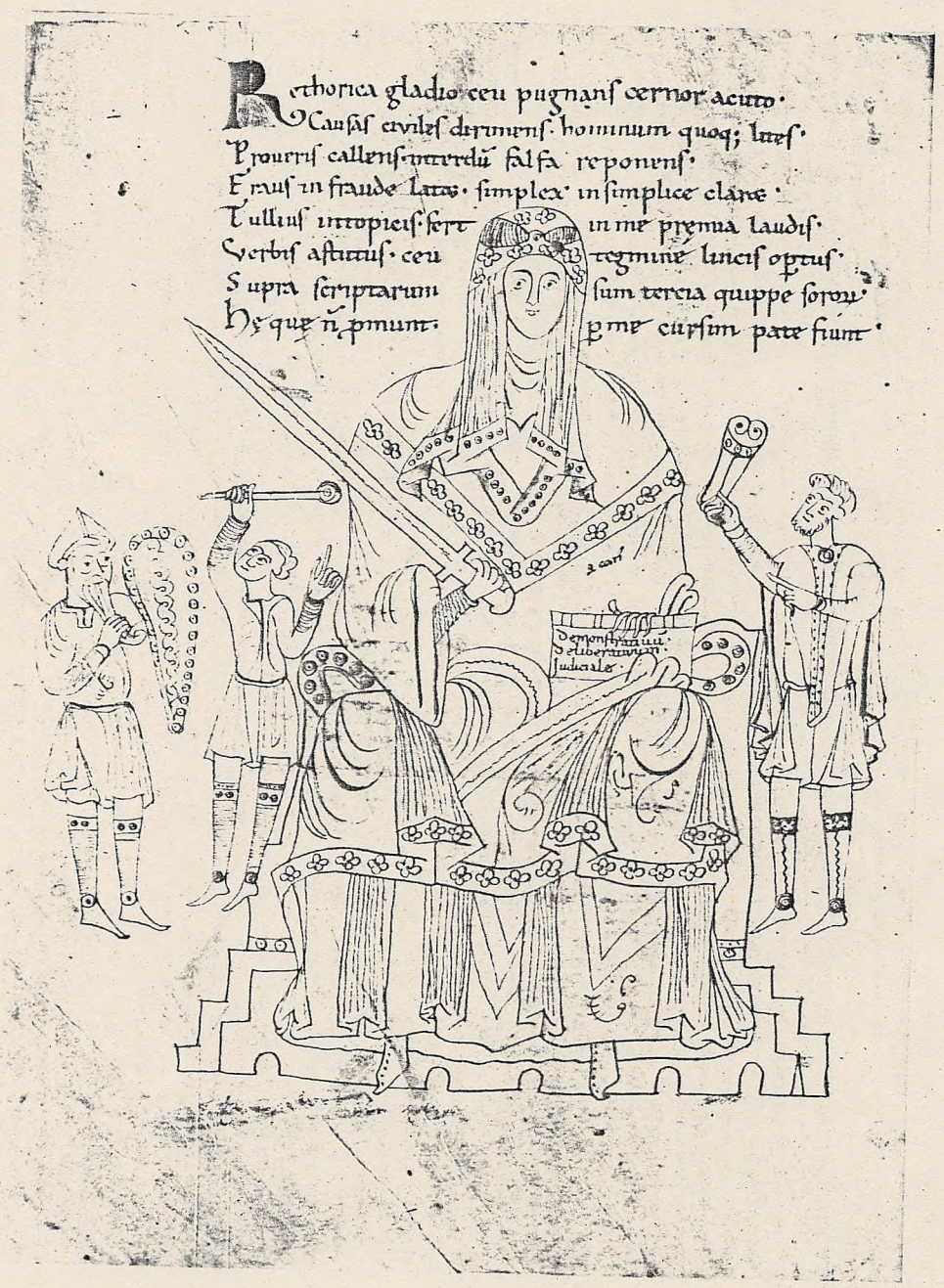

sperand. sup sit occasio. ne cui llum mẽbrum ex alium p̃ sit
locare uel tra. Cum p omnia illis q̃ fessio ppria cog̃e
re uel obuiare. Cui aq̃ eciam illã canonum constitu
onem p̃cipimus custodiri. ut in magno habeant bẽe
ficio. sicq̃ epta sibi omis spe promotionis. in quo inue
niunt̃ ordine stabilitate ꝑ petua maneant. Si tamen
ꝙa tinctione no fuerint maculati. Non leue apud
dñm noxã incurrit. qui de talibus ad sacros promoue
dos ordines iudicarit. Qd cum grandi examinatione
promotio concedit̃ in culpatis. multo magis non debe
at licere suspectis. De his qui cum hereticis nuptias
copula iunxit. Ex concilio laodicie.

Quod non oportet uxorem ecclie fidei fœdere nup
tias hereticis suos filios filiasq; conungere. sed magis
accipere. Si tamen catholicos esse fuerint pro mit tant.
De epi ceterisq; ordinibus qui sacra mysteria contrectant. Placuit uxoribus abstinere.
Ex concilio carthaginense. Cap. xxv.

Aurelius epc̃s dixit. Admonuerit kmi precepta ca
nonum de quorundã clericorum qui auiditate lucri ergã uxo
res proprias commenta re referrentur. Placuit
quod ab omnibus conciliis firmatum est. subdiaconi
qui sacramenta contrectant diaconi ꝑ presbyteri sed
epi secundum propria statuta etiam uxoribus, se con

S. Croce
Florenz, Bibl. Laur., plut. 4 sin. 4

Florenz, Biblioteca Laurenziana, S. Marco 190, fol. 47v

Wien, Österr

F. Mütherich, "De Rhetorica". Eine Illustration zu Martianus Capella, in: FS B. Bischoff zu seinem 65. Geb. (1971) S. 198 - 206

Florenz, Biblioteca Laurenziana, S. Marco 190, fol. 47^{v}

F. Mütherich, „De Rhetorica". Eine Illustration zu Martianus Capella, in: FS. B. Bischoff zu seinem 65. Geb. (1971) S. 198 - 206

familiarus est. Genitur nrārium. pruernarium dicemus. quia sunt hec nostratia. pruernatia. Sed & pregnatium & optimatium dicimus. quia accusatiuus pluralis. i. litteram habēt. ut hos & has optimatis & has pregnatis. quā uis ueteres pregnatū & optimatū dixerint. Pregnas autē femininum & neutri generis est. As & mas. cū sunt mono sillaba. analogia nomentur. sed ppria quadā declinatione assis. & maris. facit. & in plurali. assiū. & mariū. Cas & nefas. aprota sunt. Greca nomina que a pud nos uras. exeunt. tres species habent. Prima est. ut. olympias. pythias. Hā olympiadis & pythadis facit. Secda ut. pallas. thoas. athlas. Hā pallantis. thoantis. athlantis. facit. Tercia. ut eneas. pytagoras. Hec Hā facit. enee. pytagore. Nebe. quando nisi ratione nomina que genitiuo m. e. exeunt. nominatiuo. a. finiuntur. ut catline. catlina. Sed hec greca sunt. ideo nominatiuo. s. litterā retinent. Quedā tam pdunt. s. litterā in nominatiuo. ut nuceme deca. Ergo inhis nominatiuis consuetudo seruanda ē. S. littera precedente. e. terminatorum sunt species quinq. Prima. quorū nominatiuis & accusatiuis & uocatiuis pluralis similes sunt. genitiuis pluralis in. um. cent. ut herculis. plis. hercules. plū. Secda species ē. que a superiore hoc differt. qd genitiuū pluralē in. ium. cōpellit. accusatiuū in. s. ut nubis. rupis. cautis. In qua forma masculina non habentur. Tercia. que etiam si aliquā inter se habent differentiā. in declinatione tamen qm incremento sillabarū pares sunt. in obliquis casib; in una speciē reduguntur. ut ceris. bipis. mercis. Masculina aut exempla non sunt. nisi greca. ut. chremes. laches. Quarta species hoc differt a precedente. qd p obliquos casus. e. in. i. cōpellit. cū superior. e. litterā seruat. uidelicet qm in nominatiuo n ut superiora. e. pducunt. sed contrahunt. ut hospes. antistes. ales. comes. Quinta species a superiore hoc differt. qd genitiuus aucta sillaba. i. littera finitur. qui etiā datiuus habetur. Accusatiuo in em. exit. ablatiuo in e. pducta. cui adiecta. rum. sillaba. genitiuū pluralē facit. Cui numeri nominatiuū cū prima positione & uocatiuo singulari confundit. datiuū & ablatiuū. bus. sillaba sunt. ut faciēs. dies. spes. acies. Sed consuetudo. rei & spei. corripuit. fortasse qd monosillaba sunt. S. littera precurrente. s. terminatorū. alia crescit p obliquos casus. alia intra modum positionis contenetur. dū taxat in numero singulari. Horū igitur que n crescunt species sunt duę. Prima generis masculini. ut serobis. mensis. licet lucanus exiguā serobē dixerit. Femininū & cōmune. ut canis. iuuenis. quorū declinatio liquet. Secda species hoc a superiore differt. qd ablatiuus in. i. finit. accusatiuus in. im. ut duo sola masculina ligeris. tyberis. Femnina. clauis. peluis. turris. sitis. nusis. Hanc ratione declinandi manifestā diminutio facit. que. i. pducta in omib; ipsis pnunciatur. Itaq quoties dubitamus de nominis enunciatione. diminutionem ei consulimus. Horū que sillaba crescunt species sunt duę. quarū altera corripit. i. litterā. in qua forma sunt masculina. sanguis. puluis. lapis. femnina. cuspis. cassis. in quib; nihil inter ē qd alia in declinatione. i. conseruant. alia

Florent Laur. S. Marco 190, f. 23r

Florenz Laur.

S-Marco 190

fol. 23r

pcussera. Quartus qui p.x. ut. aspicio. aspexi. aspexera. Sextus. qui p geminatio
ne sillabe enunciantur. ut. pario. peperi. peperera. Tercie coniugationis correp
te uerba que indicatiuo modo tempore psenti. psona pma. o. littera termman
tur. ea preterito & absoluto & exacto duobz modis enunciantur. Et e p
mus. cu pme positionis uerba. o. in. i. commutant. ut. in duo indu. indv
era. Sedis qui per e. enunciatur. ut. instruo. instruxi. instruxera. Tercie
correpte uerba que indicatiuo m tempore presenti. psona pma. o. littera
nulla alia uocali pcedente terminantur. ea indicatiuo modo tempore
preterito. specie absoluta & exacta duodecim modis declinantur. Et est
primus quartecie coniugationis pducte unte gra formam sequitur. ut suppa
ostendimus in his uerbis que tercie coniugationis correpte indicatiuo m tempe
psenti. psona pma. i. o. litteris terminant. Ut cui e. cupio cupivi. cupiuera. sic
peto. petiui. petiuera. hec quoq. v. littera uter dii subtrahunt. & i geminant. ut
peciui. petiuera. Sedis e cu. o. in. i. conuertitur. q pme positionis uerbi o. littera in
i. commutate. & pcedente sillaba seu mutata uocali seu pseuerante pducit. depo
sita & ea consonante sifuerit media unqua pma uocalis desinat. ut. ago. egi
egera. lego. legi legera. Eorum aut que inconsonante desinunt. exempla sunt hec.
frango. fregi. fregera. fundo. fudi. fudera. Quartus est qui media consonante
deponit. & precedente uocale corripit. ut fundo. fidi. fidera. Scindo. scidi. sci
dera. Quintus. o. littera deposita u. & i. assumit. ut. molo. molui. moluera.
colo. colui. coluera. Sextus qui deposita. o. d. & l. assumit. ut carpo. carpsi.
carpsera. scribo. scripsi. scripsera. Septimus. qui. o. deposita & pcedente
consonante p. d. geminu pnunciatur. ut. meto. messui. messuera. Octa
uus qui simuli correptione punu. d. precedente uocali pducta declinatur.
ut. tridu. trusi. trusera. Nonus. qui p. x. pnunciatur. ut. expungo. expulo. pun
xi. expunxera. ungo. unxi. unxera. Decimus qui p geminationem pme silla
be. proferetur. ut. pungo. pupugi. pupugera. curro. cucurri. cucurrera.
Undecimus. qui uerborum compositorum ultimam sillabam geminat. ut. trado.
tradidi. tradidera. reddo. reddidi. reddidera. Duodecimus. qui in forma pas
siuorum resolutur. ut. fido. fisus. sum. es. est. fisus. era. eras. erat. hec omia ter
cie coniugationis correpte uerba indicatiuo m tempe preterito specie in cho
atiua. adiecta adimpatiuum modii. bam. sillaba precedente consonante
pme positionis. uocali e. adiecta pductione terminantur. ut. lege. le
gebam. pete. petebam. exceptis his que. i. ante. o. habuerint. Ea enim adiecta. i.
littera adimpatiuum modum. & adiecta. bam. sillaba pducta. e. timnant.
ut. rapio. rapiebam. Tercie coniugationis correpte uerba. indicatiuo modo
tempore futuro. sublata. o. littera & adiecta. am. sillaba terminantur. ut. lege.
legam. pete. petam. indue. induam. exceptis his que. i. ante. o. habuerint in pma
positione. Ea enim. e. in. i. conuertunt. & assumpta am. sillaba faciunt fu
turum. ut. rapio. rapie. rapiam. facio. face. faciam. ITEM

Firenze Laur. S. Marco 190, f. 26r

AN DEU INTER
phebū palladēq; media
armonia sublimis ingre
ditur · Cuius sonorū ca
put auri coruscantis
bracteis comebatur · ceso
ere tenuatoq; metallo
rigens uestis · ex omīb; ad
modū gressūq; rata con
gruentia reperatū · blan
dis lenter crepitaculis
tinnuebat · Cuius incessū
mater paphie ut eā con
tigue sequebatur · Licet
puleris rosea numeris ac
libratis passib; moueret ·
vir tamen poterat imitari · Dextra aut qddā gyris multiplicib; circulatū ·
ex murris duobus inter textū uelut clipeū gestabat · qđ quidē suis inuicē cō
plexionib; modulatū · ex illis fidibus circulatis omīū modorū concentuā p
sonabat · Lena aut virginis quā plures ex auro assimulate paruaq; effigies
theatraliū uoluptatū religate pendebant · Verū illę orbis non chelys · nec
barbiton · nec tetrachordon apparebat · sed ignota rotunditas omīū melodi
as transcenderat organorū · Denq; nec ingressa atq; eusdē orbis sonuere
concentus · cuncta illa quę dissona suauitas cōmendarat uelut mutescentia ta
cuerunt · Ipseq; tunc uppiter celestesq; duū superiorū melodię agnita grandi
tate · quę in honorē cuiusdam ignis archani ac flammę insopibilis fundebatur
reuerētu · unimū patrimūq; carmen paululū in uenerationē extra mundane
omnes intellegentię surrexerunt · Tunc egerimon infabile urgp concludens
ad iouē reuersa · aliis modulis numerisq; uoce etiam associata sic cepit ·

TE nunc astrisonū carmine uppiter
RUO gēmata poli uoluere sidera
SUEUIT lege rata sacra recursio ·
PRofandū ueneror; quippe poussimus
NOstri sceptrifero sub diademate ·
MUgenū genitor regna mouens deū ·
MUndū ppetuo dū rotat ambitu ·
MEns quia sidereo suffices impete ·
TE nā flāmigeris semina fomitis
SPargentē referunt astra micantiā ·

TE foueant sacro munere lumina
TERRis purpureū dū renouant uba ·
TESTata ambrosiū splendificant duē ·
SIc tua noctis honos lāpade mensfrua ·
AURatis creuit prēmia cornibus ·
SUbtrē plaustrilucas luminat ignib; ·
ANgus parrasias dissiciens feras ·
SIc solidi teneri corporis habitū
TEllus non phibens axibus inditur ·
ATERnusq; regit ac regitur polis ·

Florence Laur.
S. Marco 196. f. 109r

Florenz Laur. Plut. 50.12

M. T. C. Rhetorico

ee

Sepe & multum hoc mecum cogitau homine animali plus atq; ceteris hominib· &
ciuitatib· copia dicendi ac summum eloquentiae studium. Nã cum & intra rei pu
blicę decus momenta considero· & maximas ciuitatũ uetere animo calamitates colligo· non
minimã uideo per disertissimos homines imicetã partẽ incommodorum. Quam rem ab
nra memoria propter uetustatẽ remotas ex ueterũ monumentis repetere instituo. Nã mul
tas urbes constitutas· plurima bella restincta· firmissimas societates· sciissimas amicicias in
tellego· cum animi ratione tũ facilius eloquentia comparata. Neque quidem diu cogitaui· quam
obrem plurimum sermonis diuersi· uterq; existimẽ sapientiã sine eloquentia parum prodesse ciuitatib· eloquen
tiam uero sine sapientia nimium obesse plerumq; & prodesse numquam. Quare si quis omissis rectissimis atq;
honestissimis studiis rationis & officii consumit omnẽ operã in exercitatione dicendi· is mihi similis
sibi pernicioso parum cauto uidetur. Quin uero nata sese arma eloquentia non obpugnare cõmoda patriæ·
& philosophia pugnare possit· is mihi unus & sibi & publicis rationib· utilissimi atq; amicissimi ciuis fore
uidetur. Ac si uolumus huius rei quęq; uocẽt eloquentia· siue artis siue studii siue exercitationis ciuilis
dã· siue facultatis· abunde uidemur posse considerare principiũ reperiendi· id ex honestissimis causis natum atq; op
timis rationib· profectum. Nam fuit quãdam tempus· cum agrestes homines passim bestiarum more uagabantur· sibique
uictum quæsitabant. Nec ratione animi quicquam sed pleraq; uiribus corporis administrabant. Fuit deinde
quidam· qui religionum humani officii ratio colebatur· nemo nimium multi erant legum multa certa· quis quisq; uteretur liberos·
uxores· quibus quid uitæ tribueret· accepta iniuria ulcisci· neq; insidiis cauere· neq; iniuriam propulsare
animi cupiditatis adsit explendã uiribus corporis habuerat· ut plurimum stabat. Quorum tempore quidam
grauis & delectus uir sapientiæ cognouit quę materia esset· & quanta admodum multi res opportunitas in animos mentes
hominũ· si quis eã posset elicere· & principio melioribus reddere· qui dispersos homines· agrestes & immites
siluestribus habitus· ratione quadam cõpulit· unum in locum & congregauit· & eos mutua quãq; re inducens utilitate atq;
honestate· primo ppe insolentia reclamantes· deinde ppe ratione atq; oratione studiosius audientes· ecferis
& immanibus mites· reddidit & mansuetos. Ac mihi quidem hoc nec tacita uidetur nec mepse dicendi sapien
tia ppe fecere potuisse· ut homines a consuetudine subito cuiusque· & addubitasse ratione sese uim transducere. Age ut
urbibus extructis· unde colere & iustitiã retinere discerent· & alius parere sua uoluntate consuescerent· & ci
uilem habere & concipiendos communis commodi causa fœdus una amittendi cognitionem haberent· quam de rebus
postea maximis inter pacis & belli cum summis hominũ utilitatib· esse uersata· facile quis cõmodius quodãmodo
iustitiæ imitatrice sine ratione officii dicendi copiã consecuta esse· Tum ingenio freti· malicia pueriles urbes
& nouas hominũ labefactare & adsuetum atq; hunc quodcunq; malorum principiũ bonum dicendi explicem. Verissime
limũ mihi uideor quodãmodo perspexisse· neq; in publicis rebus infames & insipientes homines solitos esse uersari. Nec
uero ad priuatas causas magnos ac disertos homines accedere· sciãsti· nisi summis maxime res administrarent·
arbitrarer alios fuisse in callidos homines· qui ad prauas controuersias pruriosas· ac eligerent· qb· in ciui
uersis cum sępe mendacio ueritatem uexare homines· consuescerent dicendi assiduitate· in causis audaciã·
ut necessario superiores illi ppe muralium rerum resistere audentibus & populari huius quisq; necessarium
cogerent. Itaq; cum in dicendo sępe par· interdum etiã superior usus esset· si quis omissa studia sapientiæ

Bibliotheca Mediceo Laurentiana Florentiae

Conferri diligenter cum vulgatis hunc Codicem: eumq; in mea rhetoricorum Ciceronis Editione numero 46. designabo Hieronymus Cogemarsinus e Soc. Jesu. Florentiæ die 24. Sept. 1743.

Florenz Laur.

Plut 50. 12

fol. 1r

Hand A

Florenz Laur. Plut. 50. 12

tuer sentabuntur · sicausae facto sit exstabunt · si fuisse facultates faciendi unde bunt · sitne
pus idonei · si spacium satis · si locus opportunus · ad eandem rem qua de re narrabitur fuisse ostendatur ·
si res tam dubiae sit quid agunt natura · et ad uulgi tumorem · et ad eos quibus dicent opinione accommodabitur · Haec uero quidem sunt ex his rationibus ea potentia · Illud autem praeterea con
siderare oportebit · ne aut cum obsit narratio · aut cum nihil prosit · tunc interponat ·
aut non loco · aut non quem ad modum causa postulet narretur · Obest tum · cum ipsius
rei gestae expositio magnam excepit offensionem quam argumentando · et causas agendo
leniri oportebit · Quod dei accidit membratim oportebit partes rei gestae dispergere in causa ·
et ad unamquamque confecti rationem accommodare · ut uulneri praesto medicamenti
sit · et odii status defensio mitiget · Nihil prodest narratio · cui cum aduersarius re exposita
nihil interest rectum aliquo modo narrare aut ab his quibus audiunt tantum negotium · utrum nihil interest eos alio pacto docere · Quod cum accidit · omnino narratio
ne super sedendum est · Non loco dicitur · cum non in ea parte orationis collocatur in qua
res postulat · Quo de genere agemus tum · cum de dispositione dicemus · nam hoc ad dispositionem pertinet · Cum non quem ad modum causa postulat narratur · cui autem quod ad
uersarios prodest dilucide et ornate exponitur · aut id quod ipsius adiuuat obscure dicitur · et neglegenter · Quare ut hoc uitium uitetur omnia torquenda sunt · ad commodum suae causae comparata · quae praeterire potuerunt praetereundo · quae dicenda illustrare uitare attingendo · sua diligenter et enodate narrando · Haec de narratione quidem satis dictum uidetur · deinceps ad partitionem transeamus · Recte habita in causa partitio illustrem et perspicuam totam efficit orationem · Partes eius sunt duae · quarum utraque magnopere adaperiendam causam · et constituendam pertinet controuersiam · Una pars est · quae quid cum aduersarius conueniat · et quid in controuersia relinquatur ostendit · ex qua quid certum quidam destinatur auditori · in quo animum debeat habere occupatum · Altera est in qua rerum earum de quibus erimus dicturi breuiter expositio ponitur distributa · ex qua conficitur incerta animo ut teneat auditor · quibus dictis intellegat fore peroratum · Nunc utroque genere partitionis quem ad modum conuenire uti breuiter dicendum uidetur · Quae partitio quid conueniat · aut quid non conueniat ostendit · Haec debet illud quod conuenit inclinare ad suae causae commodum · hoc modo; interfectam matrem esse a filio · conuenit mihi cum aduersario · Item contra · interfectum esse a clytemestra agamemnonem conuenit · Nam hic uterque id posuit quod conuenie
bat · et tamen suae causae commodo consuluit; deinde quid controuersiae sit po
nendum est in iudicationis expositione quae quem ad modum inueniretur · ante
dictum est · Quae autem partitio rerum distributarum continet expositionem · haec ha
bere debet; breuitatem · absolutionem · paucitatem · Breuitas est · cum nihil ne
cessarium nullum adsumitur uerbum · haec in hoc genere ideirco utilis est · quod
rebus ipsis et partibus causae non uerbis · neque extraneis ornamentis animus audi
toris tenendus est · Absolutio est per quam omnia quae inciderunt in causam
genera · de quibus dicendum est · amplectimur; in partitione unde dum est aut aliquod

Partitio

Breuis

Absolutio

Florenz Lat. r.

Plut 50.12

fol. 5r

Hand A

Florenz Laur. Plut. 50.12

fieri oportuisse aut oportere · Aid quod nos fecerimus aut possidemus quo uideatur quam honestum sit ·
Deinde legis nobis curae non ppr. interis quae tenues & obscure nouae sint uoluminis scelpr eorum rerum
quibus descriptum · utilitatem · & eorum qui scripserunt sapientiã & diligentiam · Postea quod si lex describeret
una uidentur insementius nomin uerbis consistere · habere si uideatur legi obtemperare qui
sententiã eius · non qui scripturã sequatur · Deinde quã indignum sit eodem affici supplicio
eum qui propter aliquid scelus · & audaciam contra leges fecerit · & eum qui honesta · aut neces
saria de causae non absentem ex sed ab interis legis recesserit · Atque his ceteris modificationib;
& accipi causam & in hac accipi legem · & eam causam quã ipse afferet oportere accipi de
monstrab · & quã admodum edicebamus quo absente dicere hoc iniustissimum si quid
deq; iurare ea qua cum aduersarius fuerit derogasset sic hunc quicunq; scriptum dicet
plurimum pderit excipsa scriptura aliqd adsuam causã conuertere · aut ambiguae
aliqd scriptum ostende · deinde ex illo ambiguo eam partem q̃ sibi pfit defende ·
aut uerbi diffinitionẽ inducere · & illius uerbi uim q̃ maxime uideatur · adsuae causae
cõmodum traducere · aut exscripto non scriptum aliqd inducere pmutationẽ
deq; ea postea dicemus · quã cum q. Aut rem quamuis leuiter plabilem scripto ipse se defende
re · cum aequitate causa habundabit · necessario multum proficiet · Ideo quod si id quo nitatur ad
uersarius causa subducere · omnem eius illius uim & ceremoniam leuerit ac diluerit · Loci aut
communes ceteris ex assumptionis partibus multumq; partem conuenient · Praeterea aut eius qui
scripto dicet leges esse non ceteris qui contra commiserit utilitatem spectari oportere · & legibus
animum habere nihil oportere · Contra scriptum · leges in consilio scriptoris · & utilitate com
muni non in uerbis consistere · quam indignum sit aequitatem iuris urgeri · quae uoluntas
eius qui scripserit defenditur · Ex contrariis aut legibus controuersia nascitur · cum inter
se duae uidentur leges · aut plures discrepare · hoc modo · Lex qui tyrannum occiderit olim
praemium proposuit · & quam uolet sibi rem a magistratu deposcito · & magistratus ei conce
dito · Item alia lex tyranno occiso · quemq; eius parentes cognatione magistratu necato ·
Secundum qui ap̃ phereos in thessalia tyrannidem occupavit · uxor sua eius thebe nomen fuit ·
Hoc cum simul cubaret occidit · haec filium suum quem ex tyranno habebat · sibi in premium
loco deposcit · Cum quidem lege occidi puerum dicam oportere · res in iudicio est · In hoc gene
re utramq; in partem idem loci eademq; praecepta conuenient · Idcoq; uterq; suam legem
confirmare · contrariam infirmare debebit · Primum igit leges oportebit contendere · Con
siderandum erit lex ad maiores hoc modo est ad utiliores · ad honestiores ac magis necessarias
respiciet · ex quo conficietur · ut si leges duae aut plures earum · Aut est earum conseruari
non possint · quia discrepent inter se · sed ea maxime conseruanda putentur quae ad maximas
res pertinere uideatur · Deinde una lex posteriori lata sit · Nam posteriora quaeq; grauissima ·
Deinde una lex iubeat aliquid una prohibeat · Nam id quod imperatur necessarium · illud quod
prohibetur uoluntarium est · Deinde inter lege si non obtemperatum sit poena afficiatur ·
aut minor maior poena statuatur · Nam maxime conseruandae ea quae diligentissime sanc
sisse uidentur illam q̃ iubet · Deinde una lex de genere omnium una de parte quadam · una
communi in plures una aliqua rem certã scripta uideatur · Nam quae in parte aliqua

Florenz Laur.

Plut 50.12

fol. 16r

Hände B + C

Florenz Laur. Plut. 50.12

tio p̃ponendi postulat commoremur; Siquadam in argumentatione fuit est uti, ꝓpositione & non oportet ad
iungere applationem ꝓpositioni quadam aũt in argumentatione infirma ꝓpositio nisi adiuncta est
applatio separata est quidem appositione applatio ~~o~~ uti tum ratiocinatione deinde in ipsa argu
mentatione non semp ꝓpositione incipere nec semp quinq partibus abiri neq eadem partitione expolire
sed labassumptione incipere Id ut ꝑficiatur scribamus: in quolibet exemplo de his quae ꝓposita sunt quam
facile factum sit periclitari. hic & tum applatione alterutra tu utraq tum hoc tum illo genere co pleri
omsuu; Ac de partibus quidẽ argumentationis satis nobis dictum uidetur Illud aũt uolumus intelligi
nos ꝑbe tenere aliisquoq rationibus tractari Argumentationes in philosophia multis & obscuris de quibus
certum & artificium constitutum Verum illa nobis abhorrere abusu oratoris usta sunt quae ptinere aũt
addicendũ putam ea commodius nos quã cęteros attendisse non affirmam pquisitius & diligentius con
scripsisse pollicemur; Nunc ut statuimus ꝑficisci ordine ad reliqua pergemus, Reprehensio est ꝓ quam argumen
tando aduersariorum confirmatio diluitur aut infirmatur aut alleuiatur, haec fonte inuentionis eadem utẽ
quo utitur confirmatio: ꝓtepta qd quibus ex locis aliqua res confirmari potest his dem potest locis infirmari
Nihil enim considerandum est in his omnibus inuentionibus nisi id qd ꝓpositi aut negotii attributum est, Quare
inuentionẽ & argumentationũ expolitionem exillis quae ante ꝑcepta sunt hanc qq in partem oratio uis transferri
oportebit, Uerumtamen ut quaedã ꝑcepta detur huius rei ponemus modos reprehensionis quos quo
rum abunt facilius ea quae contra dicent diluere aut infirmare poterunt, Omnis argumentatio reprehenditur,
si aut ex his quae sumpta sunt non concedatur aliqd unum plura ue Aut his concessis complexio confici negatur
Aut si genus ipsum argumentationis uitiosum ostenditur Aut si contra firmã argumentationẽ alia quoq
firma aut firmior ponitur; ex his quae sumuntur aliqd non ẽ credit cum aut id quod credibile negatur ee
eius modi Aut qd comparabile putant dissimile ostenditur Aut iudicatũ aliam in partẽ traducit Aut om
nino iudicatũ impugnatur Aut qd signum ẽe aduersarii dicerunt id eius modi negatur ẽe Aut si comprehensio
aut una Aut ex utraq parte reprehenditur Aut si enumeratio falsa ostenditur Aut si simplex conclusio falsi
aliqd comminere monstrat, Nam omne qd sumitur ad argumentandũ siue plausibile siue ꝑ necessario ere
dibile necesse est sumatur ex his locis utrum ante ostendimus Id qd credibile sumptũ erit infirmabitur si p
spicue falsum erit hoc modo Nemo est quin pecuniã quã sapientiã malit Aut ex contrario qd credibile
aliquid habeb hoc modo quis est qui non officii cupidior quam pecuniae sit ẽ erit hoc omnino incredi
bile ut sit aliquẽ constet ẽe auarũ dicat aliquis mediocris officii causa se maximã pecuniã neglexisse;
ut si qd in quibusdã rebus aut hominib accidit id omnib dr usu uenire hoc pacto q pauperes sunt
his antiquior officio pecunia est; qui locus desertus est in eo cęlem factam ẽe oportet in loco celebri homo
occidi qui potuit, Aut si id quod raro fit fieri omnino negatur ut curriq puluis Nemo potest uno aspe
ctu neq ꝑterierit ma more incidere, Quod aũt ꝑ signo sumetur id ex his dem locis quib confirmatur
infirmabit, Nam in signo primũ uerum ẽe oportet ostendi deinde ẽe eius rei signũ ꝓprium quae de re agit ut
cruorem cęlis, deinde factũ ẽe qd non oportuerit aut non factum quod oportuerit, postremo seisse eum
de quo quęrit eius rei legem & consuetudinẽ, Nam haec res sunt signo attributae quas diligentius aperiem
cum separatim de ipsa coniecturali constitutione docemus, Ergo horum unumquodq in reprehensione aut
non ẽe signo. Aut parum magno ẽe Aut ase potius quã abaduersariis stare aut omnino falso dici Aut in
aliam quoq suspicionẽ duci posse demonstrabit, Cum aũt ꝑ comparabili aliqd inducetur quo id ꝑ similitu
dinem maxime tractatur in reprehendendo conueniet simile id negare ẽe qd confert & ei qui cum confert
fieri potuit Si demonstrabit diuersum esse genus natura ui magnitudine tempore loco ꝑsona opinio
ne Ac si quo in numero illud qd ꝑ similitudinẽ affertur habere conueniat ostendetur deinde quod res

Reprehensio

1. debis quae sumuntur reprehendendis

de fieri [illegible] & in q̃ loco hoc genus cuius causa afferet

Florent Lair.

Plut 50.12

fol. 9r

Hand B

Florenz Laur. Plut. 50. 12

gentur · Videre hoc in laudando · inuituperando oportet · non tam q̄ in corpore · aut ī extraneis rebus habuerint deq̄ agitur · quā q̄ pacto his rebus usus fuisse · nā fortunā q̄dem eligere stulticia · et inuituperare superbia · est animi enim · laus honesta · et inuituperatio uehemens est · Hunc quo omne encausae genus argumentandi ratio tradita est · De inuentione prima ac maxima partis rethoricae satis dictum uidetur · quare quo & una pars adeatum hunc a superiori libro perducta est · & hic liber nonarum continet litterarum quae restant in reliquis dicemus · EXPLICIT ·

Q d̄ oū & adiungi & separari ab aliquo potest · id n̄ potest idē ee q d̄ est id aā q d̄ adiungit & aq̄ separat · Est aut q d̄ā argūtatio in qua ppositio n̄ indiget abpbatione

& quędā aut in qua nihil ualet sine abpbatione ut ostendim · Separata ē g̃ appositione abpbatione · Ostendē aut id q d̄ pollicit sumus hoc modo · Quę ppositio mse continet q d̄dā pspicuū · & q d̄ stare inte omīs necesse ē · hanc uelle appbare & firmare nihil attinet · Ea ē huiusmodi · Si q̄ die cędes ista rome facta ē · ego athenis eo die fui · in cęde interē n̄ potui · Hoc quia pspicue uerū ē · nihil attinet appbari · Quare assumi statī oportet hoc modo · Fui aut eo die · Hoc aut si n̄ constat · indiget appbatione · Qua inducta cōplexio consequit · Est g̃ quędā ppositio quę n̄ indiget appbatione · Nā ee q d̄ē quandā quę indiget q d attinet ostendere · Q d̄ cuius facile pspicuū ē · Q d̄ si ita ē · ex hoc & ex eo q d̄ ppositum hoc conficit · separata ee q d̄ē a positione appbationē · Sin aut ita ē · falsū ē · n̄ ee plusquā triplicā argūtationē · Simili m̄ licet alterā q̄q · appbationē · Si satis ē ut assūptione · & n̄ oportet adiungere appbationē assūptioni · Quadā aut in argūtatione infirma ē assumptio · nisi

quadā in argūtatione

adiuncta sit appbatio · separatū q̄dā ē excepta assūptionē · appbatio · Est aut argūtatio quędā in qua assūptio n̄ indiget appbationis · quędā aut in qua nihil ualet sine appbatione ut ostendim · Separata ē igit ab assumptione appbatio · Ostendim aut q d̄ pollicit sum hoc m̄ · Quę pspicua omib; uerisimile uidet assumptio · nihil indiget appbationis · ea ē huiusmodi · Si oportet uelle sapere dare operā philosophiae · uenit · haec ppositio indigit appbationis · Non eni pspicua est neq; stat inte omīs · ppter q d̄ multi nihil pdesse philosophia plerisq; etiā ob ee arbitrant · Assumptio pspicua ē · est eni · haec · oportet aut sapere · Hoc quia ipsū excepere pspicuū · et uerū intelligit · nihil attinet appbari · Quare statim excludenda ē argūtatio · Est ergo assumptio quędā quę appbationis n̄ indiget · Nā quandam indigere pspicuū ē · Separata ē igit ab assumptione appbatio · Falsum ē ergo n̄ ee plusquā tripartita argūtatione · Neq; ex his illud ia pspicuum ē ee quandā argūtationē · inquia neq; p positionem assumptio indigeat appbationis huiusmodi · ut excepto q d̄dā ex breuitate exempli causa ponam · si summo opere sapientia ē petenda · summo opere stulticia uitanda est · Summo autem opere sapientia petenda ē · Summo igit opere stulticia uitanda ē · hic et assumptio et ppositio pspicua ē · Quare neutra quoq; indigent appbatione · Ex his ee omib; illud pspicuum ē tū adiungi appbationē tū n̄ adiungi · ex quo cognoscit neq; in ppositione neq; in assumptione unquam appbationē · sed utramq; suo loco posita ut suā tamquā certā et ppriā optinere · Q d̄ si ē · eo modo de partibus sumi illi quinq; partes distribuit argūtationem · Quinq; igit partes eius argumentationis quae ppriocinatione græce dicit · Propositio p quā locus ut breuit exponit · ex quo uis omis oportet emanet patrocinationis; Appbatio p quā id q d̄ breuit expositum est · et rationib; affirmatiū · pbabilius & apertius fit · Assumptio p quā id q d̄ expositione ad ostendendū

Florenz Laur.

Plut 50.12

fol. 18 v

Hände B, D + E

Florenz Laur. Plut. 50.12

120

FABII LAVRENTII MARII VICTORINI EXPLANATIONVM IN LIBRIS CICERONIS RETHORICORVM LIBER PRIMVS INCIPIT

Omnis quicumq; incipit cuiuscūq; generis oratiōē hāc rē ita inpraemoriis ad libēpe de bet vt auditores faciat attentos. benivolos. docilesq; Ergo hic cicero facit docilesq; auditores eum quid sit eloquentia ostendit. Attentos. cum dicit sē de eloquentia dicturū. re scilicet magna. Benivolos siquidē quia ostendit futurū ei cōmodū. qui his artib. fuerit eloctus. Eloquentia igit̄ qualis sit. p̄se ipsā non ostendit. sed est capax qualitatis quā nō in se habet. s̄ accipit ab agente. Nā ut cuiuscūq; ingenii ēt fuerit qui ea utit̄. pinde qualis sit. t qd faciat demonstrat. Ergo qm̄ quiuis mediocriter sapiens. potest uidere eloquentiā si in homine stulto sit malā ēe. si in sapiente bonā ēe. ppt̄a cicero non uetū bonū animalū sit eloquentia quaerit. sed utrū plus boni an plus mali habeat ostendit. Tractat aut̄ in principio quatuor thesis. Vna talē. studendū ēe sapientiae cum eloquentia. Alia. parū p̄desse solā sapientiā. tamē p̄dē. Tertia. nullū nocere eloquentia. si sine sapientia sit. & quia potē dici. ergo eloquentiae studendū non ēe. Na ubiq; sapientia laudat. respondet studendū ēe eloquentiae. quia p eloquentia uis sua exercit sapientia necessario. Quarta thesis studendū ēe eloquentiae. s̄ tamen quae sit mixta sapientiae. Animaduertere tamen debem̄. in principio deliberationis ppositionē. partes ppositionis. executionē partiū. postremo uero sententiā. qd diligent attendentib. sibi le cognitū ē. s̄ ante quā adid. unde cepit cicero uenia dicendi primū uideatur qd sit ars. deinde qd inter sit inter artē et uirtutē. Ars est quae significantia sua plena n̄ habet. s̄ intellectū adaliqd pruenire. Non enī uidit codice nominato. scim̄ stati qd sit codex nisi scire possum̄ qd sit ars. nisi additū fuerit cuius artis. ut ars poeticē. grāmaticē. eloquentiae. Virtus est animi habitus. in naturae modū rationi consentaneus. & ideo in naturae modū. Duob. enī constam. anima. et corpore. Anima immortalis est. Si immortalis est. a diuinis descendit. si a diuinis descendit. perfecta ē. si actes quia uis perfectae animae. quodā corporis crasso tegmine irretit̄ et circūfundit̄. et ita fit. ut quā dā obliuione sui capiat. Cuius studio ac disciplina. ueluti detecti cēperit. atq; nudari. tunc in naturae suae modū animi habitus reuertit̄ atq; reuocat̄. Hanc uirtutē plato dic̄. nē artē fieri. nē cū hominib. nasci. nec exercitatione ēfici. nunc adō dari. Haec uirtus in rethoricis a cicerone eadē ponit̄ quae sapientia. Alibi uero. id in libris de re. p. ab eod cicerone. illa uirtus dr̄. q. prudentia. Virt' q habet partes iiii. prudentiā. iustitiā. fortitudinē. tēperantiā. Prudentia est. rerū bonarū et malarū p̄one tēp' scientia. Iustitia ē animi habitus. tra informatus. ut omnib. meritis tribuat dignitatē. Fortitudo est considerata periculoq; susceptio. et laborū ppessio. Tēperantia est animi circa res inutiles atq; inhonestas. uicerix ac pudica dominatio. Harū partiū partes in consequentib. cognoscem̄. Nunc adid qd ostendē ppositum est reuertam̄. Sed licet ut qdā inter artē et uirtutē inter sit uideamus. hae cum partiū quas dicim̄ inest uirtuti. nulla omnino in artē cadit. Ars enī tantū p̄cepta tradit. non aliqd secum ipsa p̄cepta faciendū. Ideo ars sapientiae tradi n̄ potē. p̄se aut̄ tota ēstat ac pmanet. q̄ perfecta est. Sibi nil deest. Habet prudentiam. iustitiā. fortitudinē. tēperantiā. Dat aut̄ ars eloquentiae. & recte dat̄. Et enī si constat. iii. rebus natura. usu. exercitatione. arte. Necessario & artis p̄cepta in eloquentiā dant̄. Quae si desint. perfecto. iii. illa multū inter dū nocere. nunquā p̄dē possunt. Dicendū etiā uidet̄. q distantia sit. inter rethorē. & sophistā. et oratorē. Rethor ē qui docet liberas atq; artes. traditor eloquentiae. Sophista est. apud quē dicendi exercitiū discit̄. Orator est qui in causis priuatis ac publicis plene et perfecte utit̄ eloquentia. Et ut sciam̄ alium ēe rethorē. alium oratorē. hos libros artium rethoricarum uocau. ubi docet artē dicendi. illos alios. iii. de oratore nominau. ubi illa q habe debeat orator ostendit. Nunc q ēfidans qd et quātus sit

Diffinitio artis.

Diffinitio uirtutis.

rethor. sophista. orator.

Florenz Laur.

Plut 50.12

fol. 20r

Hand F

Florenz Laur. Plut. 50.12

percurrantur · Nunc pactionis ꝓmissio sui⁹ rationibus exsequenda · Nunc interrogatio adiudicet facienda · Nunc & nr̄arum etaduersariorum argumentationū copulanda collatio ; Commune aūt hoc erit menumeratione p̄ceptum · utgrauia quaq; argumentatione quo̅ tota nonpotest recenseri · Unum qd̄q; quodualidū est deligatur · utmemoria renouetur · Non omnis repetatur oratio ; Indignatio est oratio ꝑquā conficitur · utinaliquē hominē magnū odium aūt inuidia grauis offensio concitetur · Indignatio & conquestio tamen modo motus excitant admiscendam ut odium · Indignatio admiram · admisericordiā conquestio · Quaeutraque hisdem locis sumi poterit quibus argumentatio cuiusq; constat · id exattributis ꝑsonae · etattributis negotio · Cū his enim etfides comparatur etcumulus · Uerū indignatio ꝓpria · uelut accusatoris est utirā inuidiam sustinet ; Conquestio aūt uelut ꝓpria defensoris est utmiseriam sustineat misericordiam · Sedcum indignatio uel conquestio apud personas argumentum ꝓprietate ꝑualeant · utrumq; tam̄ abutroq; faciendum · Nam & accusator iram inuidiam · miserationem uero ꝑse sustentare debet ; etutsis defensor misericordiam, ꝑse · iram uero in accusatorem sustinari debebit · hoc ita faciendum quemadmodum etiā abutroq; & ꝓpriae argumentationes confirmantur etaduersariorum rep̄hendantur · Uerum cumindignationi etconquestioni tam deleat generale atq; commune p̄ceptum · quodexattributis personae uel negocio sumi possint · dat tam̄ singulis ꝓpriosq; locos · Indignationi · xv · conquestioni xvi · Nec nos locorum ipsorum ordo moueat quod inquosdam numeros ordinantur · Nulla etenim inipso ordine rerum auxesis est · Nullus gradus aūt admaius · aūt adminus · sedidcirco locis ipsis numerus datus est quia meliusetre nentur saepe p̄cepta · Nullamq; recipiunt confusionem · siadmemoriā numeris collocentur : Quamquā indignationis primum locum rec̄te sumpserit · quodexrebus omnibus anominib; traxit exordium · Sedutdiximus inhoc loco numero rerum ordinem nonloquamur sed ex more manifestioris p̄cepti factum cē memmerimus · Iam ipsi loci diligenter inspicientibus manifesti sunt · id res quae capiuntur facile ꝑspici possint · Illud tame p̄ceptum tenere debem⁹ siue indignatione siue inconquestione · Nos locis omnibus uti nonoportere · sedhis quos causa suggerit · Neq; hisomnibus sedquo adiudicantium animi mouentur · Quodsietiā uno aliquo factum uidemus oratione continuo finire debemus · Ira enī ut lacessitae dumincipiunt ac recentes sunt plūrimum ualent · Conquestio est oratio auditoris misericordiam captans · Diximus conquestionis opus hoc cē utanimos iudicantium admisericordiā moueat · huic quoq; dat ꝓpriosq; locos · xvi · Inquibus utdiximus nonerit nobis rerum ordo quaerendus · sedquicumq; locus admisericordiam conficiendam · ℞ negotio qualitate sumendus ; hoc aūt scire debemus cē multos communes locos & indignationi etconquestioni : Ctrec̄te ; Neq; enim iudex potest nobis p̄bere misericordiā · Nisi ira inaduersarium consequatur · Aūt irasci poterit aduersario · NISI INHOC IPSE NOBIS ANIMVM PREBEAT MISERICORDEM ;

FABII · LAVRENTII · MARII · VICTORINI · EXPLANATIONVM IN LIBRIS RETHORICORVM LIBER PRIMVS EXPLICIT ·

ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΣΤΙ ΦΑΒΙΚΙΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΦΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Indignatio ·

Conquestio ·

Florent Lain.
Plut 50. 12

fol. 55 r°
Hand H

A. Brackmann, Papsturkunden. Urkunden un Siegel f. d. akadem. Gebrauch hg.
G. Seeliger 2 (1914) Taf. II

Florenz, Arch. des Domkapitels
Benedikt IX. 24.3.1038
JL. 4109
ed. Zimmermann 2, S. 1149 f. Nr. 609 = Kopie

S BENEDICTVS epc̄s seruus seruorum dei dilectis in xpō
Rolando sce florentine eccle pposito. aliisq; confratrib; canonicis suisq; success;
inpp. Iustis seruorum dei petitionibus satis fecerimus. ppe cui dubio aplica
ppcepta seruamus. Quapropter omnib; xpti fidelibus hec florentine eccle presen
tem tibi tuisq; success canonicis quicquid in ea possessionis et confirmationis qua ur uob hec epsc
nobis et uni uob notum esse uolumus. qd Rolandus canonicor prepositus optulit optatu
nri quandam confirmationis paginam abatone eiusdem sce sedis epo sibi suisq; confra
tribus canonicis tuenda et defendendam. petendo pagina ipse ur epsc nre utriusq; succes sco aplice
auctoritati tuenda et defendenda omnisse atq; suppositu. utq; ea et sedes ab omni lesione p manere ua
lerent. dequibusdam curtibus et terris atq; locis sicut in libris dispositum. Et supplicitur petiit ut tam
ipse quam eius success aplica tuitione defensi fulciri et quieto ordine do possint seruire
Cuius desiderio acpetitione inclinati. suscipimus predictum Rolandum pposituq; suisq; success canonicis
ditionem subiicimus aplice defensioni. nec non et eorum curtes. et terras. Videlicet
ecclesiam uxta florentinam urbem pratum regis. campum regis cum mansis et terris omnib;
que modo in florentina curte habet et tenet predicta canonica. Curtem sci andree cum
omnib; sibi pertinentiis. Curtem decimo. Curtem decimoria tota sicut ipsi tenere et habere

Bm. IX. f. Dombap. v. Florenz 24.3.1038; JL. ~~4230~~ 4109; JP. 3, S. 13 nr. 2

A. Brackmann, Papsturkunden. Lübeck. + Siegel f. den akadem. Gebrauch hg. G. Seeliger 2 (1914) Taf. II

esse. Itemq. campum et ortum qui est iuxta eccl̃am scę ꝑpetuę. Quę ~~Hec~~ omnia sicut ~~abbatone~~ agerardo
~~urō~~ uob ~~eor~~ epo concessa sunt. hanc ~~hanc~~ ~~eor~~q. successoribus confirmamus et stabilimus inp̃p. cu
omib. ~~eor~~ mobilibus rebus seq. mouentib, quasmodo habeat. uel ubiq. pertinent. et
inantea. do iuuante iuste et legaliter adquirere poterit. siue abeus de ciuitate epo. siue ab
alis hominib, publicis et ꝑriuatis. Precipimus igitur iubemus et aplica auctoritate confir
mamus. ut neq. epc̃s eiusdem ciuitatis. neq. ulla parua uel magna persona. audeat de rebus iuste
et legaliter ~~eor~~ pertinentib, ~~et~~ disiungere. molestare inquietare aut aliqua minoratione infligere. Quod qui
temerario ausu fecerit. nisi infra quadragima dierum spatiu ~~sepe requisitus~~ emendauerit. anathematis
uinculo ~~subiaceat~~. et a regno dei ~~alienus existat~~. Cunctos custos huius nr̃e sanctionis existere.
benedictione et gr̃am omnis di et beati petri aplor̃ principis et nr̃am habeat. Scriptu est
~~hoc preceptum~~ ~~ꝑmanus~~ sergii notarii et scriniarii sacri scrinii palatii nona kl aprilis indic
~~secunda~~ ~~felicem~~.

+ BENE VALETE.

Florenz, Domkapitel

EPS SERVVS SERVOR DI · ROLAND

sce florentine eccle ppolito alaqs confris canonicis tuisq; successoribs; imp̃p · Iustis seruoru di petitionib; assentire pculdubio aplica pcu

ruam · Quapprer inclinati precibus tuis hu carissime cfirmmus atq; corroboramus tibi tuisq; successoribs; canonicã · quecquid

in pagina concessionis & confirmationis · qua ur uob tenet eps · GERARDVS · nobis psentib; scriptum ee constat donec tam

in ipsa ura canonica ita ut modo seruatur prsula · Quam scilicet canonicam tuendam & defendendam · p eandem pa

na ipse ur eps nre nrorq; successor aplice auctoritatis tuendam & defendendam comisit atq; supposuit · ut quieti &

secur ab omi lesione pmanere ualeatis · Desiderio itaq; ac petitione tua ut dixim inclinati te ppositu tuoq; successore

canonicam uitam ducentes sub nre aplice defensionis munimine suscipim · & bona oma que ura & habet · & habitura est

canonica · uidelicet curtes · terras · & iuxta florentina urbe · p̃ratu regis · curtem capum regis · cu mansis & territoriis omibus

que modo in florentina curte habet & tenet prdicta ura canonica · curtem sci ANDREE · cum omibus sibi ptinentib;

curte de quinto · curte de cantoria totam sicut ipsi tenere & habere uidemini · & illam partem qua petrus primicerius

benefic tenuit · similit & quecumq; primicerii beneficia fuerunt · atq; plebem sci ypoliti sita esse · prato campu & ortu qe iuxta ec

sce REPARATE · Que omia sicuti à GERARDO ur epo uob concessa sunt & confirmata · ita nos tibi tuisq; successoribs; confirmm & stabilim

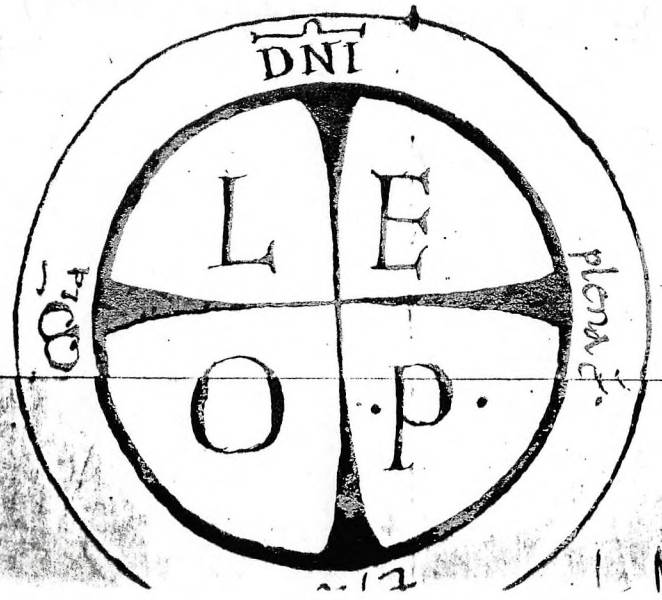
imp̃p · cu omib; uris mobilib; reb; seruis mouentibus · quas in habetis uel uob ubicq; ptinent & in antea do iuuante iuste & legaliter

adipisci poteritis · siue ab eisde ciuitati epo siue ab aliis hominib; publicis & priuatis · Precipientes igit iubem & aplica auctori

A. Brackmann, Papsturkunden. Urkunden und Siegel f. den akadem. Gebrauch hg. G. Seeliger 2 (1914) Taf. III

Leo IX. f. Domkapitel von Florenz 15. 7. 1050, JL 4230

que modo in florentina curte habet & tenuit predicta ura canonica · curtem sci andree · cum omnibus sibi pertinentib;
curte de quinto · curte de cantoria totam sicut ipsi tenere & habere videmini · & illam partem qua petrus primicerius
beneficio tenuit · similit & quecumq; primicerii beneficia fuerunt · atq; plebem sci ypoliti sita esse · strego campu & ortu qe iuxta ec
ecclesiam · Que omia sicuti a gerardo ipo epo nob concessa sunt & confirmata · ita nos tibi tuisq; successoribus confirmam & stabilim
imp · cu omib; ujis mobilib; reb; seleq; mouentibus · quas habetis uel nob ubiq; pertinent & in antea do iuante iuste & legaliter
adquirere poteritis · siue ab eiusde ciuitate epo siue abaliis hominib; publicis & priuatis · precipientes igit iubem & aplica auctori
tate confirmm · ut neq; epi eiusdem ciuitatis neq; ulla parua uel magna pson audeat de ujis reb; iuste & legaliter nob pertinentib;
diuellere · molestare · inquietare · aut aliqua minoratione nob infere · Qd si temerario ausu fecerit nisi infra xl · diem
spatio emendauerit · anathematis uinculo obliget · & a regno di alienet · ulq; ad dignam satisfactione · Cui uo custos hui nre
sanctionis extiterit · benedictione & gram omnipotentis di & beati petri aplor principis & nram habeat ·

Florenz, Arch. del Dom kap. Acten

A. Brackmann, Papsturkunden. Urkden. + Siegel f. den akadem. Gebrauch hg. G. Seeliger 2 (1914)

Taf. III

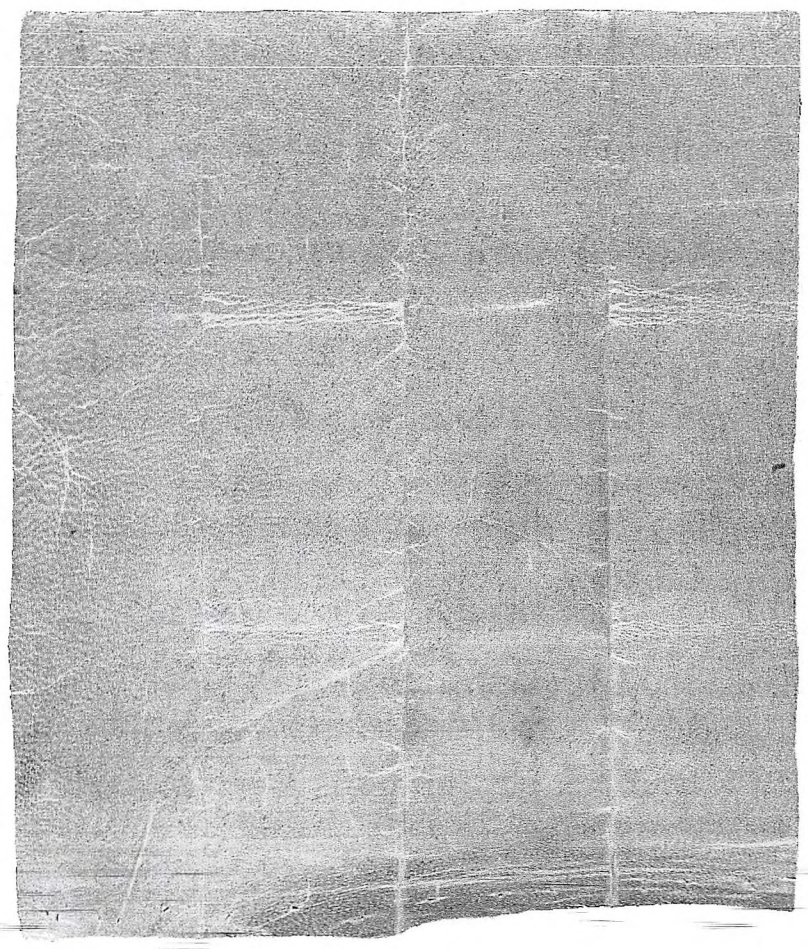
Leo IX. f. Domkap. v. Florenz. 15. 7. 1050, JL. 4230; JP. 3, S. 14 Nr. 4

geschrieben von Liebrim, dem Kzlr. Ben. X. ?

Firenze, Arch. di Stato, Diplomatico, Firenze, S. Felicita, 1080 settembre 9

Venerabili abbatisse. A. I. peccator monachus.
oronē in dnō. Noverit sctās uīa. veritāq; qua
scripsistis libam ee ab oi debito. & ex integro
data eccle uīe. & ad nullū aliū ulla ratione
pertinere. Sed ille q ea in pignore a me acce-
pat. recepto debito. cartā debiti quā sibi fece-
rā fraudulentē retinuit. & cui qrerē. ideo
in nō reddidit; qa affirmabat se oīno inue
nire nō pose. Certissime itaq; sciatis. & nullate-
nus dubitetis. q; illud inde potestis iure facere.
qcqd hō debet facere de sua iusta possessione.
nā controversia iusta oīmodis inusta e. & ppter
fraudē quā pdixim nata e. Cce scdo scripsi
uob de hac re. Itaq; qsq; his litteris nō credidit. ni
ipsā ueritatē peccabit. dns uos custodiat.

Mönch J. (Johannes de Pecciolo) v. Camaldoli (?) an Adelmia A(btissin) von S. Felicitas, Florenz; 1092-1124

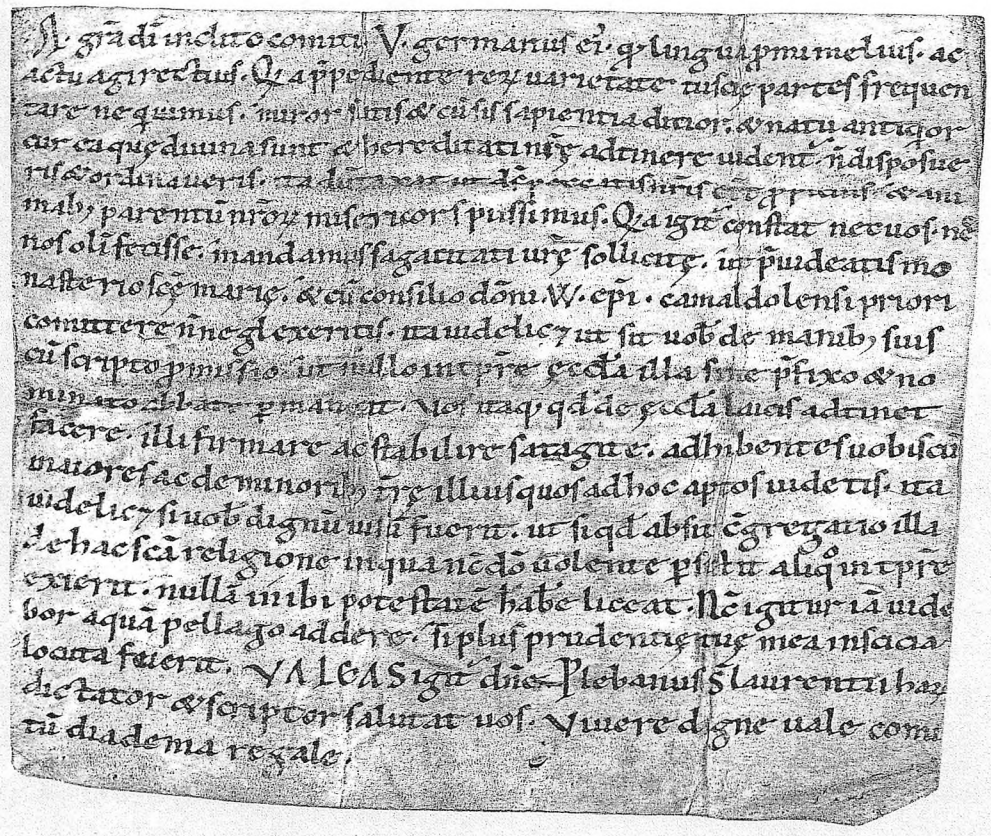

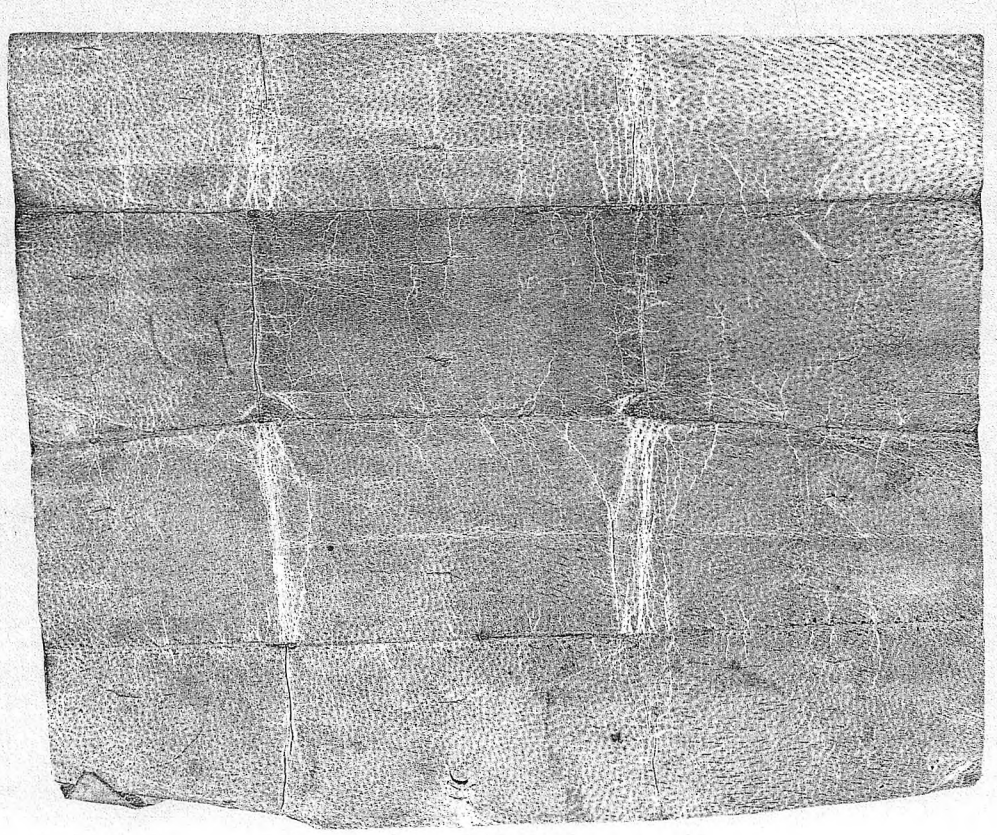
Petrucci, Le Hen originali 1. p. 134

Florenz, Arch. di Stato, Diplomatico, Camaldoli, S. Salvatore, 1099 agosto

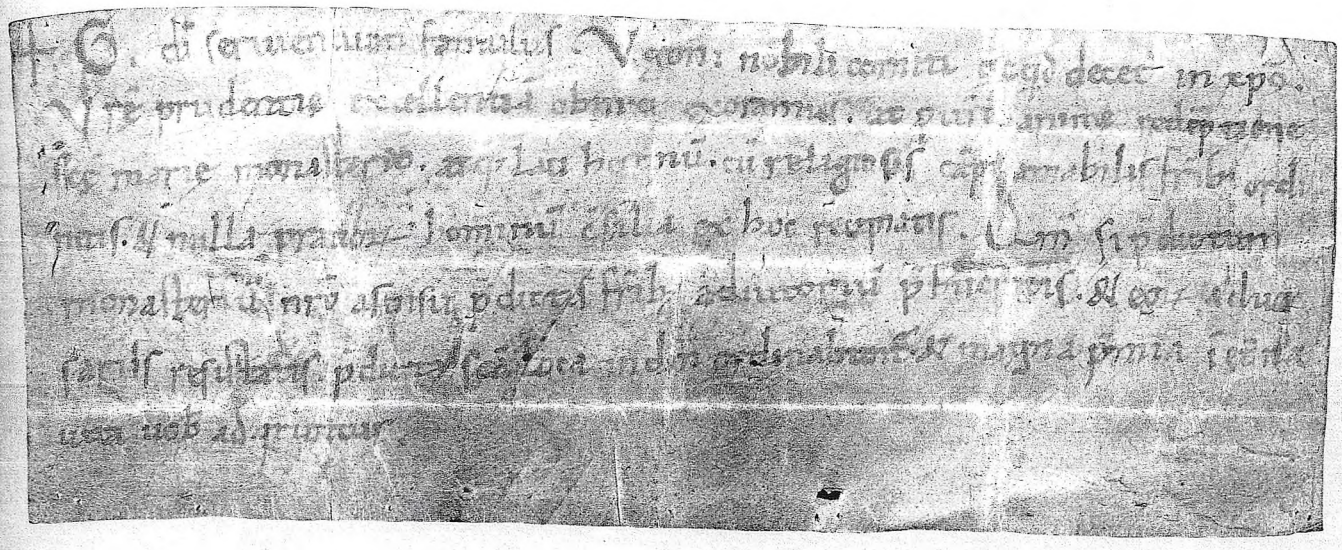
Gr. Ugo di Romena an Bruder Albert v. Camaldoli

1075-1099

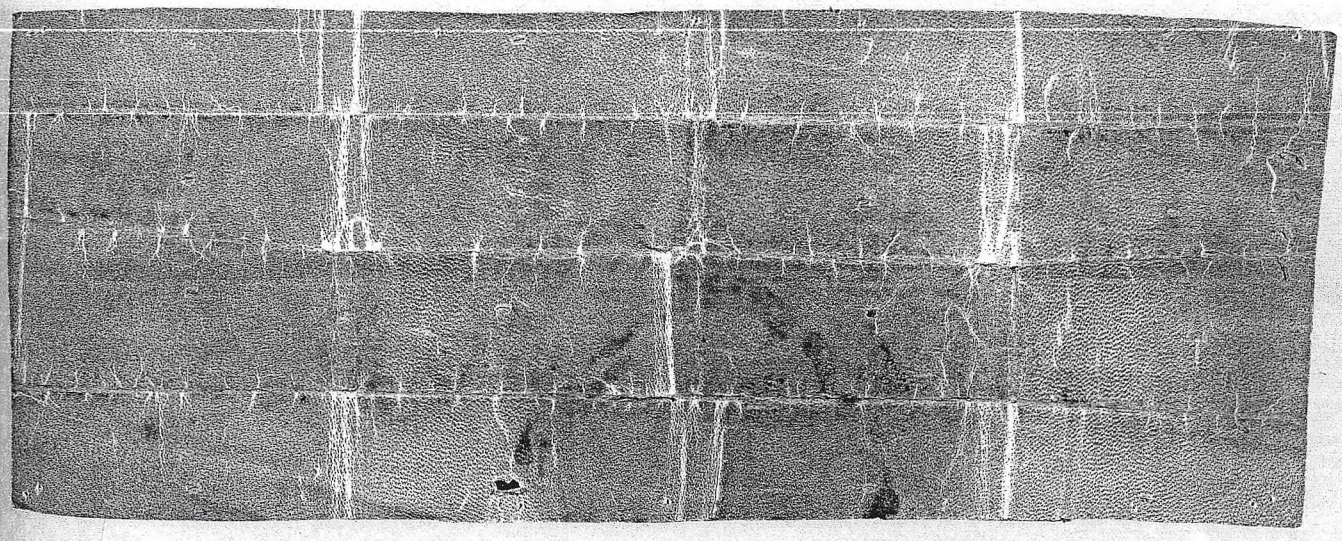

Pelricci, Lettere originali 1, p. 105 Nr. 12

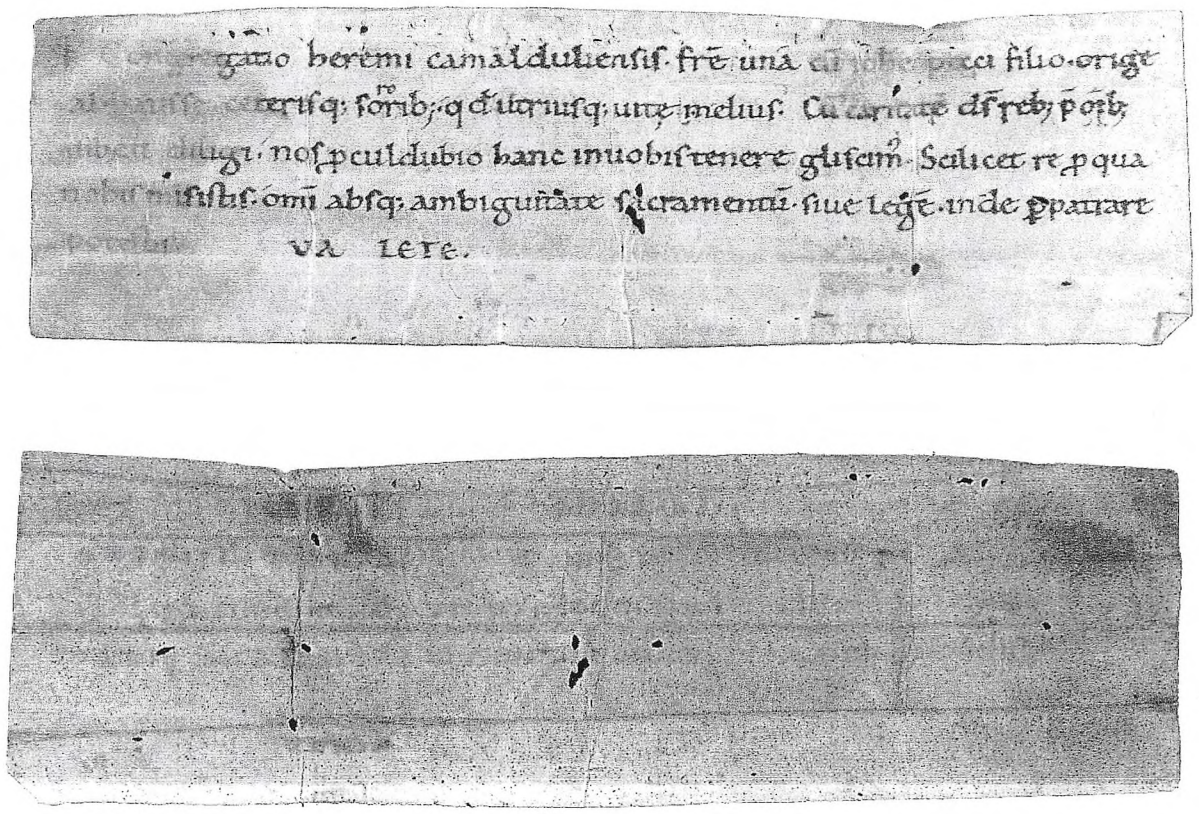
Firenze, Arch. di Stato, Diplomatico, Camaldoli, S. Salvatore, 1099 agosto
Bisd. Wilh. v. Fiesole an Gr. Ugo (di Romena), 1075-1099

Petrocci, Lettere originali 1,
p. 99 Nr. 11

Florenz, Arch. di Stato, Diplomatico, Firenze, S. Felicita, 1080 settembre 9

Kongregation v. Camaldoli an Äbtissin Oria [v. S. Felicita, Florenz]
1092-1124

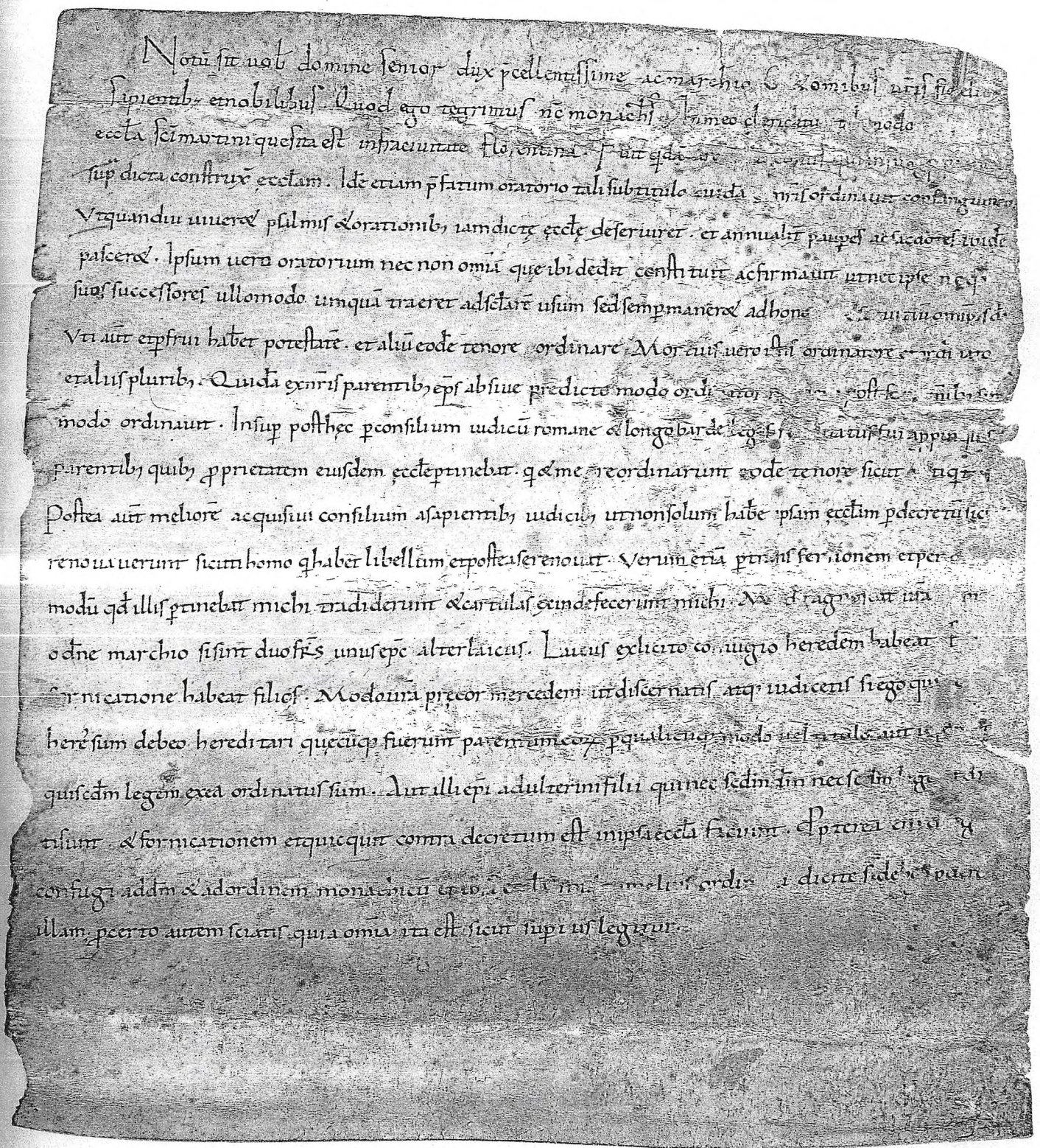

1 gatio heremi camaldulien̄sis frē una
2 ertsq; sorib;q d'uersusq; unę; medius. Cu caritate dr̄eb; p̄oib;
3 nos p culdubio hanc in uobis tenere glisam. Scilicet re p qua
4 sistis omī absq; ambiguitate sacramentī siue legē. inde ppatiart
5 va lere.

Pelricci, Lettere originali 1, p. 133 Nr. 15

Florenz, Arch. di Stato, Diplomatico, Firenze, S. Maria della Badia, 1059

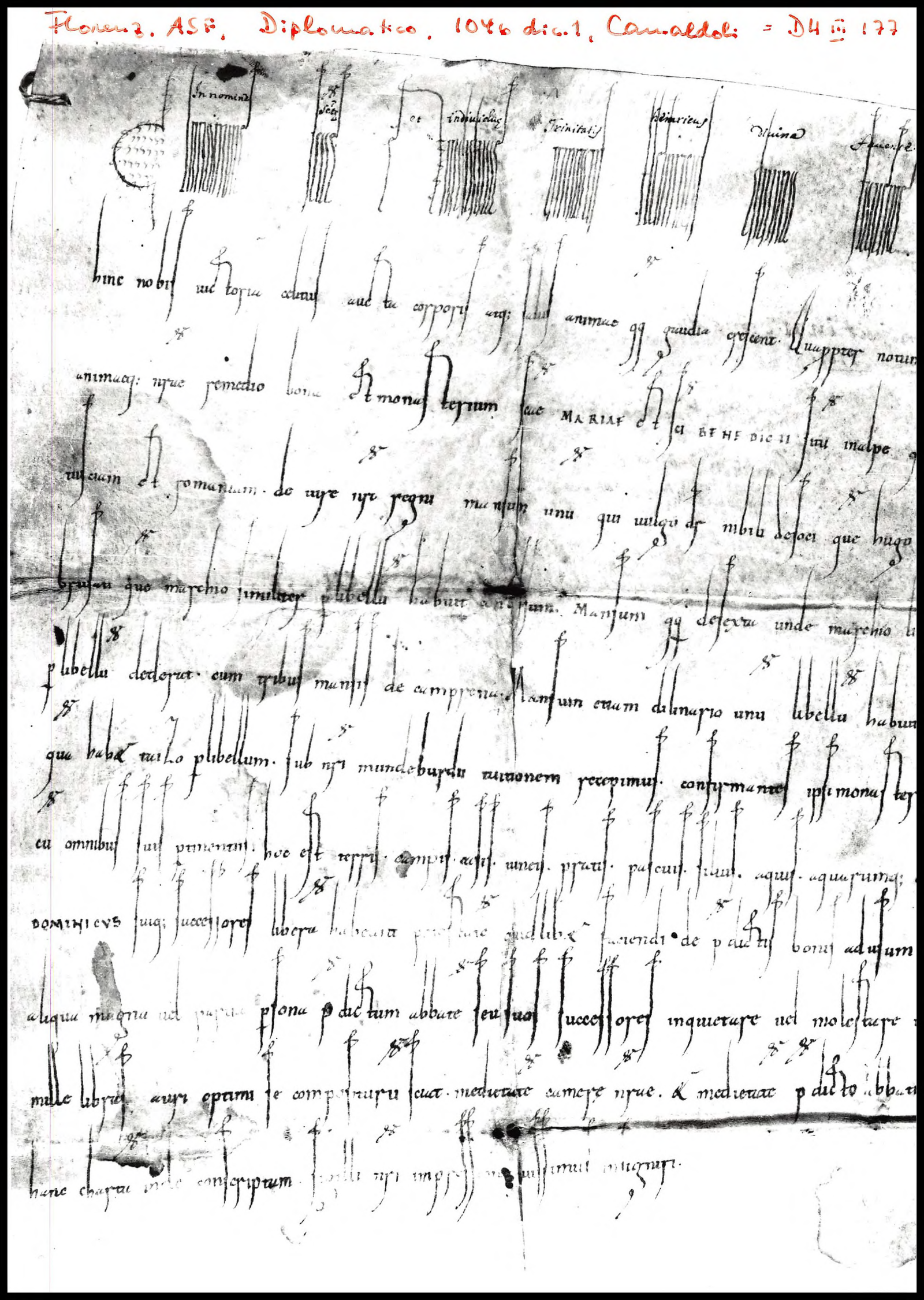
Tegrimus, Rektor v. S. Martin in Florenz an Mgr. Gotfried, 1057-1059

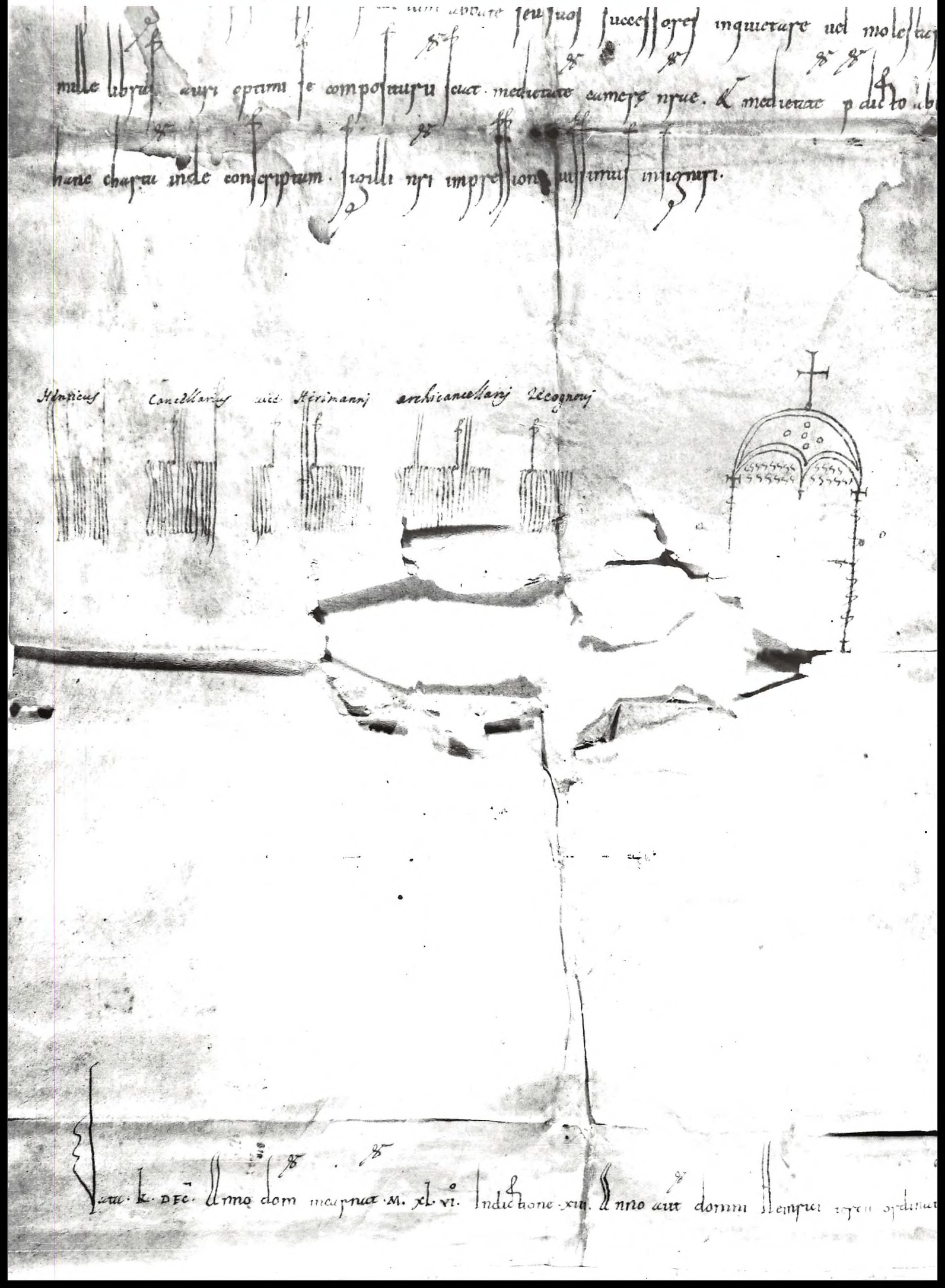
Petrucci, Lettere originali 1

p. 81 Nr. 9

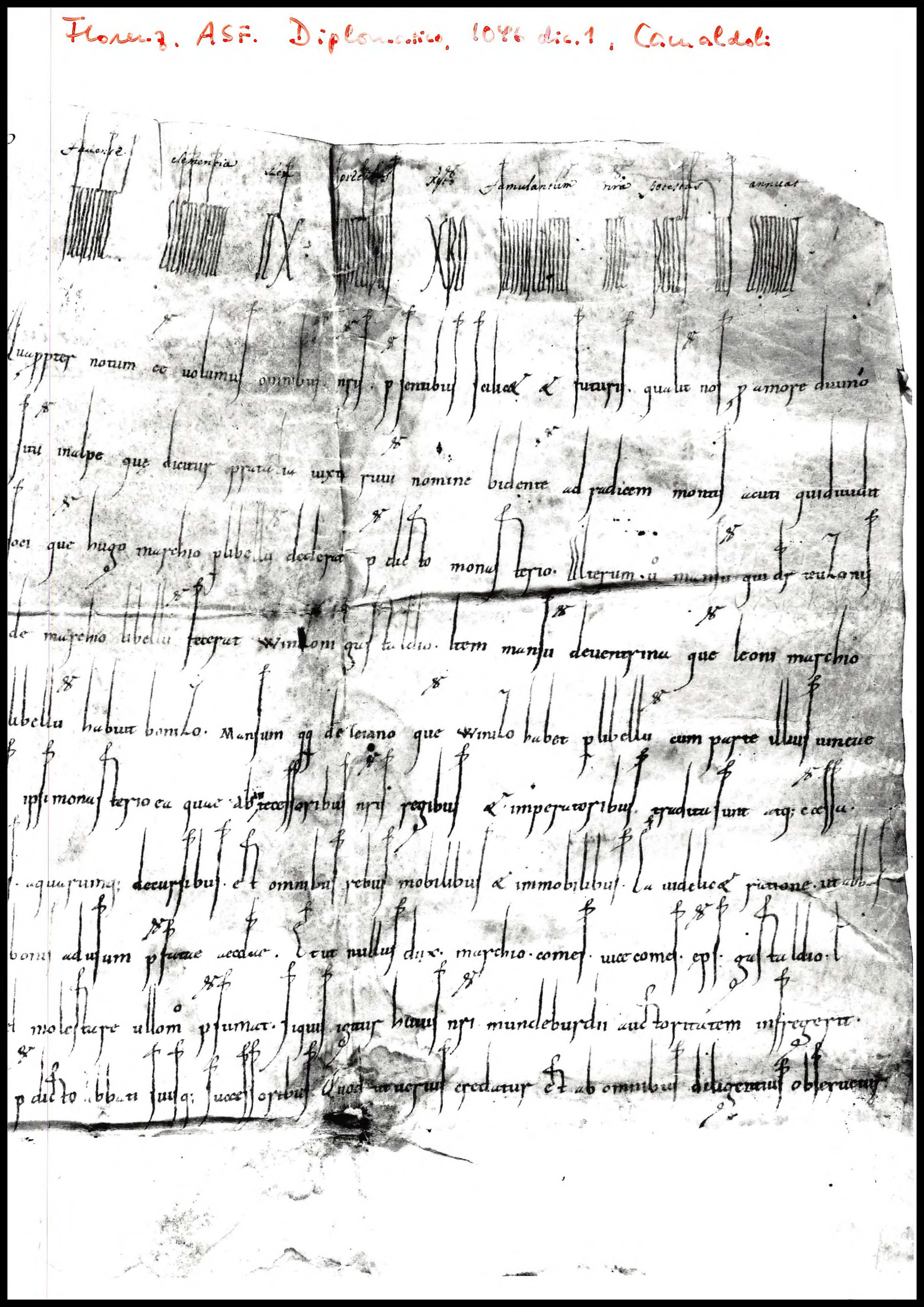
Firenze, ASF, Diplomatico, 1046 dic. 1, Camaldoli = DH n. 177

Firenze, ASF, Diplomatico, 1076 dic. 1, Camaldoli

Firenze, ASF. Diplomatico, 1046 dic. 1, Camaldoli

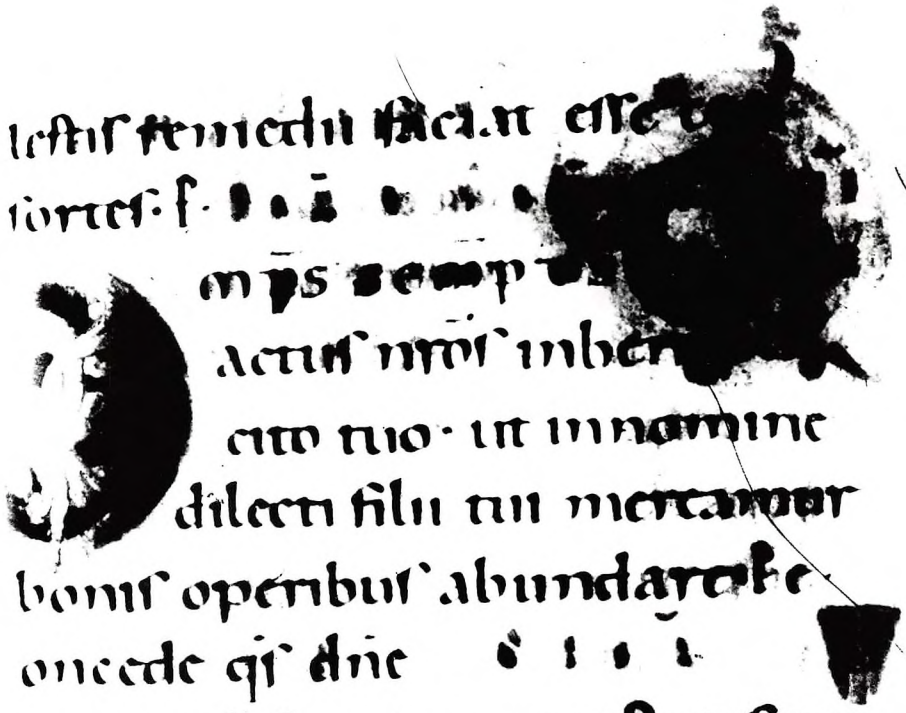
Firenze, ASF, Diplomatico, 1076 dic. 1, Camaldoli:

molestare ullom̄ p̄sumat. Siquis igitur huius nr̄i mundeburdi auctoritatem infregerit
p dict̄o abbati suisq; successoribus Quod ut uerius credatur et ab omnibus diligentius obseruetur

tuae redemptionis annecte. Miserere lacrimarum. et non habentem fiduciam nisi in
misia tua ad sacramenti reconciliationis
admitte. Quia nullius animis in hoc cor
pore constituti difficilis apud te tarda
curatio est. Fidelis enim es in verbis tuis.
qui conuersum peccatorem non plonga
temporum spacia differendum. Sed mox
ut ingemuisset. dixisti et saluatum. P
Tunc plr. det uianicum. Et post communi
cem dicat orationem.

Ascendant ad te dne preces nre ac et anima
famuli tui gaudia aeterna suscipiant.
Vt quem fecisti adoptionis participem. in
beat hereditatis tuae et consortem. P d.
Post quam autem defunctus fuerit primo
dicatur oratio

Florenz BNC.
Ms. BR. 231
f. 269v

lestis remedii fiat.n esse
tortes· f· ·
mps semp
actus nros inbe
cto tuo· ut in nomine
dilecti filii tui mereamur
bonis operibus abundare fe
oncede qs die
ut oculis tue maiestatis mu
nus oblatum· et gratum no
bis devotionis obtineat· et
effec tum beate per
emitatis adquirat· pd·
er hunus die
opera tionem mysterii cr
uma nra purgentur· et nra
desidera compleantur· f d·

Florenz BNC BR 231

Florenz BNC.

Ms. B.R. 231

fol. 18v - 19r

ceptis muneribus gras exhiben
tes beneficia potiora sumamus
[illegible]
S quibus altis ae
ternae beatae ma
rinae virginitate fecun
da humano generi pro[illegible]
praestitisti tribue qs' in[illegible]
probis intercedere sent[illegible]
perquam meritis[illegible]
rem virtutae suscipere sum
muneribus nris [illegible]
qs' die precibus suscepti
& caelestibus nos munda mi
steriis et clementer exaudi
as nos communio[illegible]
die purget actimine & cae

Florent BNC.
B.R. 231

f. 18v

Oblata tibi dne munera populi
tui: p tuorum honore scorum
mastrrum· suscipe ppitius qs·
et eorum nobis· intercessione
scifica· f[illegible]

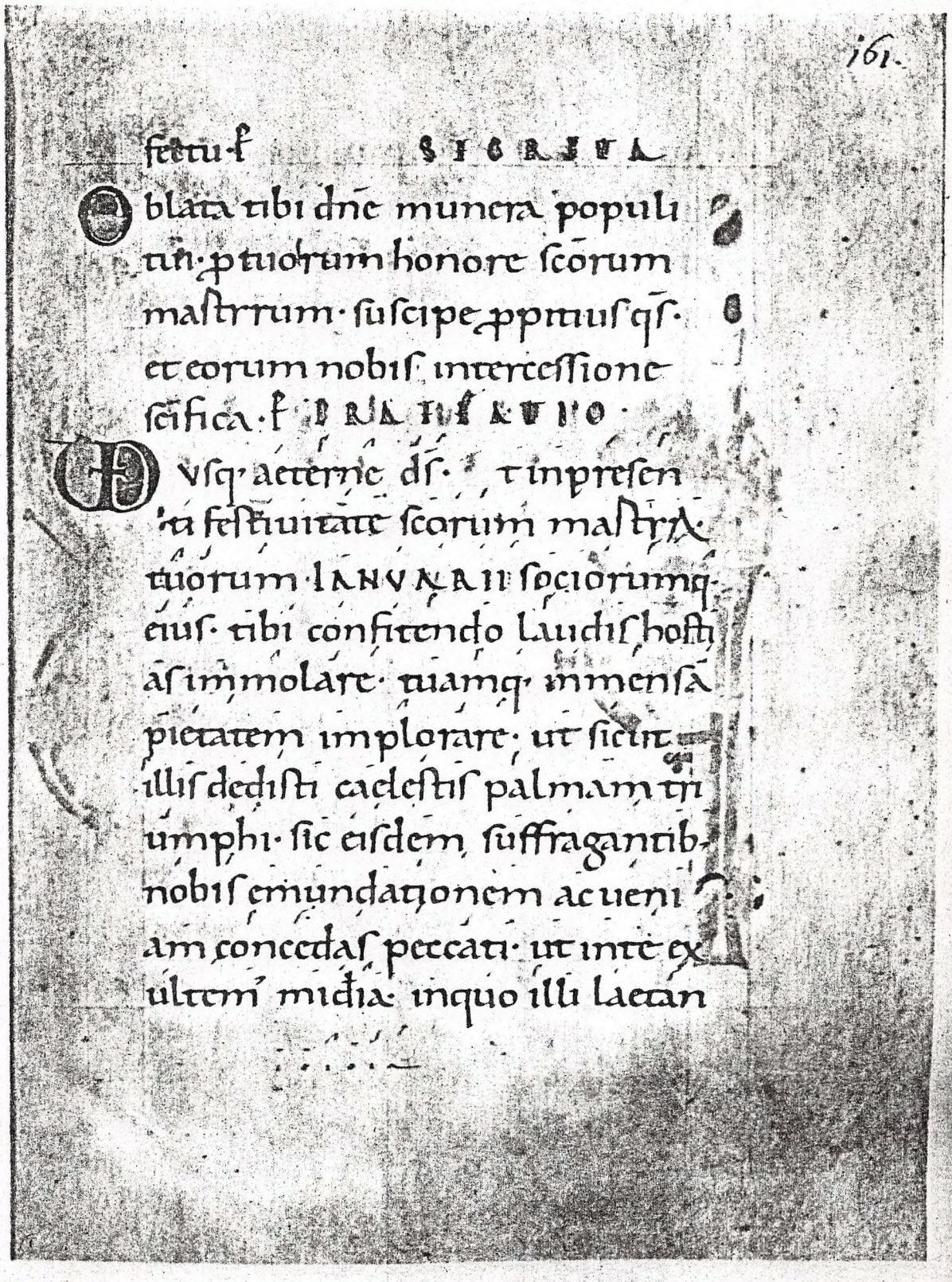
Vsq; aeterne ds· t in presen
ti festiuitate scorum mastrr
tuorum· IANVARII sociorumq;
eius· tibi confitendo laudis hostiã
as immolare· tuamq; immensã
pietatem implorare· ut sicut
illis dedisti caelestis palmam tri
umphi· sic eisdem suffragantib;
nobis emundationem acueni
am concedas peccati· ut inte ex
ultem· midia· in quo illi laetan

Florenz, Magliab. XXXVI, 13 (Collocaz. B. A. 2 p. 3 num. 71, fol. 161r = BR. 231

G. Vitelli / C. Paoli, Collezione fiorentina di facsimili paleografici greci e latini 2 (1897) Tav. 25

Vitelli | Paoli, Colle 3 fiorentina

TAV. 25.

festu·f SIGNATA

Oblata tibi dne munera populi
tui·p tuorum honore scorum
mastrrum· suscipe ppitius qs·
et eorum nobis intercessione
sei fica·f PRAEFATIO·

Vsq· aeterne ds·, tinpresen
ti festiuitate scorum mastrr
tuorum IANVARII sociorumq·
eius· tibi confitendo laudis hostiã
immolare· tuamq· inmensã
pietatem implorare· ut sicut
illis dedisti caelestis palmam tri
umphi· sic eisdem suffragantib·
nobis emundationem ac ueniã
am concedas peccati· ut inte ex
ultem midia· inquo illi laetan

Florenz BN. Magliab. XXXVI, 13 (= B.A. 2 p. 3 num. 7)
fol. 161r

Post recordationis affectuosas cum
commemorationem facimus carissimi
quem dns de tribulationibus huius seculi
sumpsit. Obsecrantes misericordiam dei ut
ut ipse ei retribuere dignetur placidam
& quietam mansionem et remittat omnes
delictorum temeritatis offensas. ut concessa
sibi venia plenae indulgentiae quicquid
in hoc seculo propria reatu deliquit. totum in
effabili pietate ac benignitate sua deleat
ac abstergat. p̄ eundem dnm nr̄m ih̄m xp̄m.
Responsorium sine titulo. Subvenite. ORATIO
Deus cui omnia vivunt et cui non pereunt
moriendo corpora nra sed mutantur in
melius te supplices deprecamur. ut suscipi
subeas animam famuli tui. n. p̄mittas
sanctis angelis tuis deducendam

Firenze BNC., BR 231

Firenze BNC.

Ms. BR. 231

fol. 269v - 270r